

**Obsah čísla**

Dôchodkové poistenie

**Ako si môžeme informatívne vypočítať sumu dôchodku** (*návod na použitie webovej kalkulačky*)

Výber poistného

**Vymeriavací základ z príjmu plynúceho z neplatne skončeného právneho vzťahu zamestnanca k zamestnávateľovi**

Nemocenské poistenie

**Uplatňovanie nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve v rámci EÚ**

**Postupy členských štátov EÚ v prípade peňažných dávok v chorobe a materstve (súhrn)**

Poistenie v nezamestnanosti

**Uplatňovanie nároku na dávku v nezamestnanosti v rámci EÚ**

**Postupy při uplatnění nároku na dávku v nezamestnanosti vo Veľkej Británii a Dánsku**

Úrazové poistenie

**Dohoda o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia**

## **Ako si môžeme informatívne vypočítať sumu dôchodku**

*(návod na použitie webovej kalkulačky)*

Spravidla dva – tri roky pred dosiahnutím dôchodkového veku začíname rozmýšľať nad tým, či ukončiť zárobkovú činnosť a požiadať o dôchodok alebo zotrvať vo výkone zárobkovej činnosti aj napriek tomu, že sme už zákonné podmienky na starobný dôchodok (dosiahnutie dôchodkového veku a získanie aspoň 15. rokov dôchodkového poistenia) splnili. V tomto rozhodovaní zohráva nemalú úlohu aj to, v akej sume nám bude starobný dôchodok vyplácaný.

Suma starobného dôchodku sa určí podľa vzorca, ktorý sa síce na prvý pohľad zdá byť veľmi jednoduchý, pretože ide o súčin troch čísiel, vyhodnotiť všetky skutočnosti tak, aby tieto tri čísla boli stanovené zákonne, však už je omnoho zložitejšie.

Za účelom toho, aby suma dôchodku bola stanovená v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, je potrebné zistiť množstvo údajov, najmä presný prehľad činností, ktoré poistenec vykonával v období po skončení povinnej školskej dochádzky. Ak v určitom období poistenec nevykonával žiadnu zárobkovú činnosť, je potrebné ďalej zisťovať, čo bolo príčinou tejto skutočnosti. Niektoré obdobia sú totiž hodnotiteľné tak na účely nároku na starobný dôchodok, ako aj na určenie sumy dôchodku aj vtedy, keď počas nich nebola vykonávaná žiadna zárobková činnosť.

Sumu dôchodku v niektorých situáciách ovplyvní nielen nezamestnanosť alebo starostlivosť o dieťa alebo o inú blízku osobu, ale aj pobyt, či zárobková činnosť v zahraničí. To, či sa tieto špecifické činnosti hodnotia na určenie sumy starobného dôchodku, v zásade závisí od toho, či to umožňovali právne predpisy sociálneho zabezpečenia účinné v čase ich existencie.

***Ako príklad môžeme uviesť poistenca, ktorý bol nezamestnaný:***

***A: od 1. januára 1999 do 31. decembra 2000,***

***B: od 1. januára 2002 do 31. decembra 2003,***

***C: od 1. januára 2005 do 30. júna 2005.***

***V evidencii uchádzačov o zamestnanie bol vedený od 15. marca 1999 do 31. decembra 2000, od 1. januára 2003 do 31. mája 2003 a od 1. januára 2005 do 30. júna 2005, pričom v posledných dvoch z uvedených období mu príslušný úrad práce vyplácal aj podporu v nezamestnanosti.***

***A: V prvom z uvedených období umožňovali právne predpisy ako na dobu zamestnania prihliadať na také obdobie nezamestnanosti, počas ktorého bol nezamestnaný príslušným úradom vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie. Z tohto obdobia je preto na účely dôchodku hodnotiteľný len interval od 15. marca 1999 do 31. decembra 2000.***

***B: Podľa právneho predpisu, ktorý bol účinný počas druhého z vyššie uvedených období, sa do doby zamestnania započítalo obdobie nezamestnanosti len počas vyplácania***

*podpory v nezamestnanosti. Z tohto obdobia je preto na účely dôchodku hodnotiteľná tiež len časť, a to od 1. januára 2003 do 31. mája 2003.*

*C: Podľa právneho predpisu účinného počas tretieho obdobia nezamestnanosti nezamestnaný nemá povinnú účasť na dôchodkovom poistení ani vtedy, keď poberá podporu v nezamestnanosti. Uvedené obdobie sa preto nehodnotí na nárok na dôchodok a ani na určenie jeho sumy. Keďže táto osoba bola zaradená do evidencie uchádzačov o zamestnanie, zákon č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov mu dáva možnosť dodatočného zaplatenia poistného. To znamená, že poistné na dôchodkové poistenie môže zaplatiť dobrovoľne, a to kedykoľvek po vyradení z evidencie nezamestnaných. Po zaplatení poistného na dôchodkové poistenie bude možné uvedené obdobie hodnotiť tak na nárok na starobný dôchodok, ako aj na určenie sumy dôchodku. S takouto možnosťou sa poistenec oboznámi prvý raz až počas spísania žiadosti o priznanie starobného dôchodku v pobočke Sociálnej poisťovne.*

Okrem období dôchodkového poistenia sa na určenie sumy starobného dôchodku musia presne zistiť aj hrubé zárobky (vymeriavacie základy), a to minimálne za obdobie kalendárnych rokov počnúc rokom 1984. Osobný mzdový bod sa spravidla vypočítava z hrubého zárobku (vymeriavací základ) a všeobecného vymeriavacieho základu, ale zákon č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov stanovuje za niektoré obdobia dôchodkového poistenia pevný osobný mzdový bod v hodnote 0,3. Ak obdobie, za ktoré patrí tento osobný mzdový bod, netrvalo počas celého kalendárneho roku, hodnota osobného mzdového bodu 0,3 sa pomerne zníži.

Hrubé zárobky (vymeriavacie základy) za skoršie obdobie sa zisťujú vtedy, ak v niektorom z kalendárnych rokov poistenec

- nezískal žiaden hrubý zárobok (vymeriavací základ) ani zákonom určený osobný mzdový bod v hodnote nižšej ako 0,3 alebo
- získal počas celého kalendárneho roku obdobie, za ktoré patrí pevný osobný mzdový bod v hodnote 0,3.

Na spomínané kalendárne roky sa neprihliada na určenie sumy dôchodku a ak v dôsledku tohto bude mať poistenec menej ako 22 osobných mzdových bodov, zohľadnia sa aj osobné mzdové body získané pred rokom 1984.

***Na znázornenie môžeme uviesť príklad poistenca, ktorý sa narodil 23. marca 1949:***

***Zárobkovú činnosť vykonával bez prerušenia až do dosiahnutia 45. roku veku, odkedy bol nezamestnaný, ale nebol vedený ako uchádzač o zamestnanie. Je zrejmé, že uvedený poistenec splnil podmienky nároku na starobný dôchodok 23. marca 2011, pretože týmto dňom dosiahol 62 rokov veku a získal aspoň 15 rokov dôchodkového poistenia.***

***Na určenie sumy starobného dôchodku je dôležité, či mal od roku 1984 do 2010 (rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom boli splnené podmienky nároku na starobný dôchodok) osobné mzdové body aspoň za 22 rokov. Je zrejmé, že od roku 1984 poistenec uvedený v príklade získal osobné mzdové body len za 11 rokov. Na určenie sumy dôchodku sa preto použijú aj osobné mzdové body zistené za roky 1973 až 1983,***

***len takto totiž bude mať aspoň dvadsaťdva osobných mzdových bodov potrebných na určenie sumy dôchodku.***

Sociálna poisťovňa pre poistencov pripravila možnosť vypočítať si **orientačne** sumu starobného dôchodku kalkulačkou, ktorá je verejnosti prístupná na webovej stránke Sociálnej poisťovne: <http://www.socpoist.sk/kalkulacka-na-informativny-vypocet-dochodku/1611s?>

Aby túto kalkulačku mohli využiť aj poistenci, musela byť značne zjednodušená. To má za následok, že nezohľadňuje všetky individuálne odlišnosti, ktoré právne predpisy v konaní o nároku na dôchodok ukladajú zohľadňovať. Niektoré skutočnosti v čase vyplnenia kalkulačky z objektívnych dôvodov nie sú známe, pretože o niektorých skutočnostiach, ktoré ovplyvnia výpočet dôchodku, má Sociálna poisťovňa rozhodnúť v konaní o nároku na dôchodok, ktoré začína podaním žiadosti o priznanie dôchodku.

Niektoré z hodnôt, ktoré sa použijú na výpočet dôchodku, zase stanovuje právny predpis osobitne na každý rok. Takto je to napríklad s dôchodkovou hodnotou. Aká bude dôchodková hodnota v roku 2012, stanoví Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky opatrením, ktoré sa má uverejniť v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.

Ako návod na použitie kalkulačky môže slúžiť nasledovný príklad:

***Poistenec, ktorý sa narodil napríklad 17. marca 1950, môže takto vypočítať orientačnú sumu svojho starobného dôchodku.***

#### **1. K výpočtu potrebuje:**

##### **Informáciu o stave individuálneho účtu poistenca**

*Keďže sa narodil pred rokom 1951, informáciu mu Sociálna poisťovňa doručila do konca roku 2004. Vzor informácie o stave individuálneho účtu:*

**Informácia o stave individuálneho účtu poistenca  
k 31. decembru 2003**

Rodné číslo poistenca: \_\_\_\_\_  
Meno, priezvisko, titul: \_\_\_\_\_

Rodné priezvisko: \_\_\_\_\_

| Obdobie dôchodkového poistenia       |       |         |         |           | Vymeriavacie základy                   |                                    | Osobný<br>mzdový bod |
|--------------------------------------|-------|---------|---------|-----------|----------------------------------------|------------------------------------|----------------------|
| Kalen.<br>rok                        | Znak  | Od      | Do      | Počet dni | Osobný<br>vymeriavací<br>základ        | Všeobecný<br>vymeriavací<br>základ |                      |
| 1984                                 | A     | 02. 05. | 31. 12. | 237       | 28 102                                 |                                    |                      |
|                                      | N     |         |         | 007       |                                        |                                    |                      |
|                                      | spolu |         |         | 244       | 28 102                                 | 33 480                             | 0.8457               |
| 1985                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 359       | 53 784                                 |                                    |                      |
|                                      | N     |         |         | 006       |                                        |                                    |                      |
|                                      | spolu |         |         | 365       | 53 784                                 | 34 116                             | 1.5820               |
| 1986                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 365       | 56 579                                 | 34 656                             | 1.6326               |
| 1987                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 365       | 61 448                                 | 35 292                             | 1.7412               |
| 1988                                 | A     | 01. 02. | 31. 12. | 335       | 41 002                                 | 36 240                             | 1.1315               |
| 1989                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 365       | 51 621                                 | 37 704                             | 1.3692               |
| 1990                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 355       | 57 935                                 |                                    |                      |
|                                      | N     |         |         | 010       |                                        |                                    |                      |
|                                      | spolu |         |         | 365       | 57 935                                 | 39 336                             | 1.4819               |
| 1991                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 365       | 73 150                                 | 45 240                             | 1.6170               |
| 1992                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 366       | 85 106                                 | 54 516                             | 1.5612               |
| 1993                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 353       | 93 159                                 |                                    |                      |
|                                      | N     |         |         | 012       |                                        |                                    |                      |
|                                      | spolu |         |         | 365       | 93 159                                 | 64 548                             | 1.4541               |
| 1994                                 | A     | 01. 01. | 31. 08. | 243       | 85 744                                 |                                    |                      |
|                                      | A     | 01. 09. | 31. 12. | 122       | 9 800                                  |                                    |                      |
|                                      | spolu |         |         | 365       | 95 544                                 | 75 528                             | 1.2651               |
| 1995                                 | A     | 01. 01. | 28. 02. | 059       | 4 900                                  |                                    |                      |
|                                      | A     | 01. 03. | 31. 12. | 306       | 24 500                                 |                                    |                      |
|                                      | spolu |         |         | 365       | 29 400                                 | 86 340                             | 0.3406               |
| 1996                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 366       | 42 390                                 | 97 848                             | 0.4333               |
| 1997                                 | A     | 01. 01. | 15. 07. | 196       | 37 108                                 |                                    |                      |
|                                      | M     | 16. 07. | 02. 09. | 049       |                                        |                                    |                      |
|                                      | A     | 03. 09. | 31. 12. | 120       | 12 000                                 |                                    |                      |
|                                      | spolu |         |         | 365       | 49 108                                 | 110 712                            | 0.4877               |
| 1998                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 365       | 36 000                                 | 120 036                            | 0.3000               |
| 1999                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 365       | 41 550                                 | 128 736                            | 0.3228               |
| 2000                                 | A     | 01. 01. | 31. 12. | 366       | 84 009                                 | 137 160                            | 0.6125               |
| 2001                                 | A     | 01. 01. | 31. 05. | 151       | 40 005                                 | 148 380                            | 0.2697               |
| 2002                                 | C     | 01. 07. | 31. 12. | 135       | 17 600                                 |                                    |                      |
|                                      | N     |         |         | 049       |                                        |                                    |                      |
|                                      | spolu |         |         | 184       | 17 600                                 | 162 132                            | 0.1527               |
| 2003                                 | C     | 01. 01. | 31. 12. | 245       | 32 000                                 |                                    |                      |
|                                      | N     |         |         | 120       |                                        |                                    |                      |
|                                      | spolu |         |         | 365       | 32 000                                 | 172 380                            | 0.2937               |
| Súčet obdobia dôchodkového poistenia |       |         |         | 6 757     | t.j. 18 rokov a 187 dni = 18.5124 roka |                                    |                      |

**Informácie o zmenách stavu individuálneho účtu poistenca**

Informácie o zmenách individuálneho účtu si môže vyžiadať zo Sociálnej poisťovne písomne alebo k nim môže získať prístup na webovej stránke Sociálnej poisťovne, ak požiadá príslušnú pobočku Sociálnej poisťovne o vydanie Grid karty obsahujúcej prístupové oprávnenia. Informácie o zmenách je potrebné mať osobitne za každý rok od roku 2004 až do posledného kalendárneho roku pred informatívnym výpočtom. Vzor informácie o stave individuálneho účtu:

**Informácia o zmenách stavu individuálneho účtu poistenca za rok 2004**  
vyhotovená ku dňu

Rodné číslo poistenca :  
Meno, priezvisko, titul :

Rodné priezvisko :

**Údaje o nemocenskom poistení**

| Znak | Poistenie  |            | Počet dní | Prerušenie poistenia |    | Vymeriavací základ | Odvedené poistné |
|------|------------|------------|-----------|----------------------|----|--------------------|------------------|
|      | od         | do         |           | od                   | do |                    |                  |
| Ns   | 01.01.2004 | 31.01.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.02.2004 | 29.02.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.03.2004 | 31.03.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.04.2004 | 30.04.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.05.2004 | 31.05.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.06.2004 | 30.06.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.07.2004 | 31.07.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.08.2004 | 31.08.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.09.2004 | 30.09.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.10.2004 | 31.10.2004 |           |                      |    | 6500.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.11.2004 | 30.11.2004 |           |                      |    | 6500.00            | ÁNO              |
| Ns   | 01.12.2004 | 31.12.2004 |           |                      |    | 6500.00            | ÁNO              |
|      | Spolu      |            | 366       |                      |    |                    |                  |

**Údaje o poistení v nezamestnanosti**

| Znak | Poistenie  |            | Počet dní | Prerušenie poistenia |    | Vymeriavací základ | Odvedené poistné |
|------|------------|------------|-----------|----------------------|----|--------------------|------------------|
|      | od         | do         |           | od                   | do |                    |                  |
| Pd   | 01.02.2004 | 29.02.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Pd   | 01.03.2004 | 31.03.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Pd   | 01.04.2004 | 30.04.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Pd   | 01.05.2004 | 31.05.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Pd   | 01.06.2004 | 30.06.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Pd   | 01.07.2004 | 31.07.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Pd   | 01.08.2004 | 31.08.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Pd   | 01.09.2004 | 30.09.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Pd   | 01.10.2004 | 31.10.2004 |           |                      |    | 6500.00            | ÁNO              |
| Pd   | 01.11.2004 | 30.11.2004 |           |                      |    | 6500.00            | ÁNO              |
| Pd   | 01.12.2004 | 31.12.2004 |           |                      |    | 6500.00            | ÁNO              |
|      | Spolu      |            | 335       |                      |    |                    |                  |

**Údaje o dôchodkovom poistení**

| Znak | Poistenie  |            | Počet dní | Prerušenie poistenia |    | Vymeriavací základ | Odvedené poistné |
|------|------------|------------|-----------|----------------------|----|--------------------|------------------|
|      | od         | do         |           | od                   | do |                    |                  |
| Ds   | 01.01.2004 | 31.01.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.02.2004 | 29.02.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.03.2004 | 31.03.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.04.2004 | 30.04.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.05.2004 | 31.05.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.06.2004 | 30.06.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.07.2004 | 31.07.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.08.2004 | 31.08.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.09.2004 | 30.09.2004 |           |                      |    | 6080.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.10.2004 | 31.10.2004 |           |                      |    | 6500.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.11.2004 | 30.11.2004 |           |                      |    | 6500.00            | ÁNO              |
| Ds   | 01.12.2004 | 31.12.2004 |           |                      |    | 6500.00            | ÁNO              |
|      | Spolu      |            | 366       |                      |    |                    |                  |

Osobný mzdový bod: 0.3909  
Všeobecný vymeriavací základ: 189900  
Aktuálna dôchodková hodnota v roku 2004: 183.58

## 2. Určí sa dôchodkový vek

Dôchodkový vek sa určuje odlišne, najmä pokiaľ ide o ženy. Orientovať poistenca ohľadne dátumu dosiahnutia dôchodkového veku má kalkulačka na výpočet dôchodkového veku, ktorá je umiestnená na web stránke Sociálnej poisťovne.

<http://www.socpoist.sk/vypocet-dochodkoveho-veku/15075s>

Doplnením roku narodenia, výberom pohlavia a ak ide o ženu, aj doplnením počtu vychovaných detí, sa automaticky vypočíta dôchodkový vek.

Poistenec, ktorý sa narodil napríklad 17. marca 1950, dosiahne dôchodkový vek 17. marca 2012.

Úvod > Sociálne poistenia > Dôchodkové poistenie > Výpočet dôchodkového veku

### Výpočet dôchodkového veku

|                                        |                                                                 |
|----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|
| Rok narodenia:                         | <input type="text" value="1950"/>                               |
| pohlavie                               | muž <input checked="" type="radio"/> žena <input type="radio"/> |
| Počet detí                             | <input type="text" value="bez detí"/>                           |
| <input type="button" value="Počítaj"/> |                                                                 |
| Dôchodkový vek:                        | 62 rokov                                                        |

Uvedené určenie dôchodkového veku neplatí, ak poistenec/poistenka pracovali potrebný počet rokov v zamestnaní zaradenom do I. pracovnej kategórie (bližšie pozri [dôchodkový vek](#)).

## 3. Doplnia sa údaje z individuálneho účtu poistenca

Do stĺpca označeného „OVZ“ sa doplnia údaje o osobnom vymeriavacom základe za každý kalendárny rok od roku 1984 do roku 2003. Rovnako sa sem doplnia aj údaje, ktoré v informácii o zmenách stavu účtu v časti „Údaje o dôchodkovom poistení“ sú uvedené v časti „Vymeriavací základ“. Za roky od 1984 do 2003 sa do stĺpca „ND“ doplní aj počet dní náhradných dôb. To znamená dôb, ktoré v Informácii o stave individuálneho účtu sú označené znakmi F, H, M, N, O alebo T.

## 4. Doplní sa rok splnenia podmienok nároku na dôchodok

Poistenec už pred rokom 2011 získal obdobie dôchodkového poistenia v rozsahu viac ako 25 rokov. Dôchodkový vek dosiahne 17. marca 2012, preto rokom, kedy splní podmienky nároku na starobný dôchodok bude rok 2012.

## 5. Doplní sa počet rokov poistenia

Poistenec získal cca 25 rokov dôchodkového poistenia.

Po vyplnení týchto údajov už stačí kliknúť na položku „Výpočet dôchodku“ a hneď sa zobrazí predbežná mesačná suma dôchodku.



Na záver je nevyhnutné znovu zdôrazniť, že touto kalkulačkou vypočítaná suma dôchodku je skutočne len orientačná. Sumu starobného dôchodku totiž ovplyvňuje podľa zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov každý jeden deň dôchodkového poistenia a každé euro vymeriavacieho základu. Možno povedať, že čím väčší časový odstup je medzi dátumom informatívneho výpočtu a dátumom dosiahnutia dôchodkového veku, tým je vypočítaná suma nepresnejšia. Bez toho, aby všetky tieto skutočnosti boli spoľahlivo, presne a úplne zistené, možno hovoriť naozaj len o orientačnej sume dôchodku, ktorá môže byť nielen nižšia, ale aj vyššia, než suma dôchodku priznaného Sociálnou poisťovňou od dosiahnutia dôchodkového veku.

JUDr. Timea Vörösová,  
riaditeľka odboru metodiky dôchodkového poistenia  
Sociálna poisťovňa, ústredie



## Vymeriavací základ z príjmu plynúceho z neplatne skončeného právneho vzťahu zamestnanca k zamestnávateľovi

Zamestnávatelia, ktorí so zamestnancom neplatne skončia právny vzťah (najčastejšie pracovný pomer), majú v týchto prípadoch často problém, ako majú pri zúčtovaní náhrady mzdy z neplatne skončeného právneho vzťahu postupovať v súvislosti s vykazovaním vymeriavacieho základu a platením poistného na sociálne poistenie. Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení („zákon o sociálnom poistení“) v znení neskorších predpisov poskytuje na prvý pohľad jednoznačný návod. Prax však prináša rôznorodé situácie, v ktorých si s „prvým pohľadom“ nevystačíme, a preto si ich rozoberieme v nasledovnom článku.

### Náhrada mzdy z neplatne skončeného právneho vzťahu podľa Zákonníka práce

Podľa § 79 ods. 1 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, ak zamestnávateľ dal zamestnancovi neplatnú výpoveď alebo ak s ním neplatne skončil pracovný pomer okamžite alebo v skúšobnej dobe a ak zamestnanec oznámil zamestnávateľovi, že trvá na tom, aby ho naďalej zamestnával, jeho pracovný pomer sa nekončí, s výnimkou, ak súd rozhodne, že nemožno od zamestnávateľa spravodlivo požadovať, aby zamestnanca naďalej zamestnával. Zamestnávateľ je povinný zamestnancovi poskytnúť náhradu mzdy. Táto náhrada patrí zamestnancovi v sume jeho priemerného zárobku odo dňa, keď oznámil zamestnávateľovi, že trvá na ďalšom zamestnávaní, až do času, keď mu zamestnávateľ umožní pokračovať v práci alebo ak súd rozhodne o skončení pracovného pomeru.

### Právna úprava podľa zákona o sociálnom poistení

Nakoľko vo väčšine prípadov neplatného skončenia právneho vzťahu zamestnanca k zamestnávateľovi zamestnávateľ poskytuje zamestnancovi náhradu mzdy za dlhšie časové obdobie, nie je vhodné aplikovať všeobecné ustanovenia zákona o sociálnom poistení o určení vymeriavacieho základu. Zákon o sociálnom poistení postupne reflektoval potrebu prijatia osobitnej úpravy určenia vymeriavacieho základu z príjmu plynúceho z neplatne skončeného právneho vzťahu zamestnanca k zamestnávateľovi. Významným medzníkom v tejto súvislosti bol 31. júl 2006, resp. 1. august 2006.

Podľa § 138 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. júla 2006, vymeriavací základ zamestnanca bola náhrada mzdy za dovolenku na zotavenie, náhrada mzdy za sviatok, náhrada mzdy pri prekážkach v práci podľa osobitného predpisu, náhrada mzdy plynúca z neplatného skončenia pracovného pomeru.

S účinnosťou od 1. augusta 2006 je osobitne upravený spôsob určenia vymeriavacieho základu z príjmu plynúceho z neplatne skončeného právneho vzťahu zamestnanca k zamestnávateľovi, a to v ustanovení § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Podľa tohto ustanovenia **ak súd rozhodol o neplatnosti skončenia právneho vzťahu zamestnanca k zamestnávateľovi, vymeriavací základ za každý kalendárny mesiac neplatne skončeného právneho vzťahu zamestnanca k zamestnávateľovi je časť príjmu plynúceho z neplatne skončeného právneho vzťahu zamestnanca**

**k zamestnávateľovi pripadajúca na každý taký kalendárny mesiac; § 138 ods. 1, 6, 8 až 13 a 18 zákona o sociálnom poistení platí rovnako.**

Z dôvodu zrozumiteľnosti a prehľadnosti budeme v ďalšom texte namiesto formulácie „právny vzťah zamestnanca k zamestnávateľovi“ používať pojem „pracovný pomer“.

### **Podmienky aplikácie § 139a zákona o sociálnom poistení**

Pre aplikáciu ustanovenia § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa vyžaduje splnenie viacerých podmienok súčasne. V období nadobudnutia účinnosti citovaného ustanovenia Sociálna poisťovňa určila pre možnosť aplikácie citovaného ustanovenia tri nevyhnutné podmienky, ktoré vyplývajú z jeho doslovného výkladu. Týmito podmienkami sú

- rozhodnutie súdu o neplatnosti skončenia pracovného pomeru nadobudlo právoplatnosť po 31. júli 2006,
- príjem plynúci z neplatne skončeného pracovného pomeru zamestnávateľ poskytuje za obdobie po 31. júli 2006,
- príjem plynúci z neplatne skončeného pracovného pomeru zamestnávateľ zúčtuje po 31. júli 2006.

Pre aplikáciu § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa v prvom rade vyžaduje, aby súd vo výrokovej časti rozhodnutia právoplatne rozhodol, že pracovný pomer skončil neplatne. Ak súd právoplatne nerozhodol o neplatnosti skončenia pracovného pomeru, postup podľa § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov nemožno použiť.

Vo výrokovej časti rozhodnutia súd prvého stupňa uvádza napríklad, že „výpoveď zamestnávateľa ABC zamestnancovi XY zo dňa DD.MM.RRRR je neplatná“, alebo „okamžité skončenie pracovného pomeru medzi zamestnávateľom ABC a zamestnancom XY zo dňa DD.MM.RRRR bolo neplatné“. V prípade, ak niektorá zo strán podá odvolanie voči takémuto rozhodnutiu súdu prvého stupňa a súd druhého stupňa potvrdí rozhodnutie súdu prvého stupňa, vo výrokovej časti rozhodnutia sa súd druhého stupňa obmedzí iba na potvrdenie rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Súd vo výrokovej časti rozhodnutia môže, ale nemusí okrem vyslovenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru priznať zamestnancovi aj náhradu mzdy plynúcu z neplatne skončeného pracovného pomeru (v závislosti od toho, či zamestnanec v žalobe žiadal o jej priznanie alebo nie). V prípade, že súd vo výrokovej časti rozhodnutia rozhodol o neplatnom skončení pracovného pomeru, potom na určenie vymeriavacieho základu zamestnanca podľa § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov nie je podstatné, či príjem plynúci z neplatne skončeného pracovného pomeru bol zamestnancovi poskytnutý zamestnávateľom na základe rozhodnutia súdu alebo na základe mimosúdnej dohody. V oboch prípadoch ide o poskytnutie príjmu z neplatne skončeného pracovného pomeru, pričom Sociálna poisťovňa neskúma právny dôvod poskytnutia tohto príjmu. Sociálna poisťovňa skúma iba splnenie jednej podmienky, a to, či súd vo výrokovej časti rozhodnutia právoplatne rozhodol o neplatnosti skončenia pracovného pomeru.

Za rozhodnutie súdu sa považuje aj súdom schválený zmier účastníkov konania, preto treba na účely možnosti aplikácie ustanovenia § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov podmienku právoplatného rozhodnutia súdu považovať za splnenú aj v prípade, ak v konaní o neplatnosti skončenia pracovného pomeru súd právoplatne schválil účastníkmi uzavretý zmier.

Ďalšími podmienkami sú poskytnutie príjmu za obdobie po 31. júli 2006, t. j. za obdobie mesiacov august 2006 a neskôr, a zúčtovanie tohto príjmu po 31. júli 2006. Podotýkame, že uvedené dve podmienky musia byť splnené súčasne s prvou podmienkou.

## **Modelové situácie**

### **Situácia č. 1:**

*K skončeniu pracovného pomeru došlo 1. februára 2008. Súd rozhodol o neplatnosti skončenia pracovného pomeru, pričom rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 15. apríla 2009. Zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru na základe rozhodnutia súdu, a to za obdobie od 1. marca 2008 do 31. marca 2009. Pracovný pomer trvá od 1. januára 2004 doteraz.*

*V danom prípade k neplatnému skončeniu pracovného pomeru došlo po 31. júli 2006, pričom súd právoplatne rozhodol o neplatnom skončení pracovného pomeru a zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru za obdobie po 31. júli 2006. **Náhrada mzdy je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie zamestnanca podľa § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.***

### **Situácia č. 2:**

*K skončeniu pracovného pomeru došlo 1. marca 2008. Súd začal konanie vo veci neplatnosti skončenia pracovného pomeru, pričom zamestnanec a zamestnávateľ uzavreli zmier, podľa ktorého skončenie pracovného pomeru zo dňa 1. marca 2008 bolo neplatné a pracovný pomer trvá ďalej. Súd schválil tento zmier uznesením, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 20. mája 2009. Zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru na základe zmiernu, a to za obdobie od 1. mája 2008 do 30. apríla 2009. Pracovný pomer trvá od 1. januára 2004 doteraz.*

*V danom prípade k neplatnému skončeniu pracovného pomeru došlo po 31. júli 2006, pričom súd právoplatne rozhodol o neplatnom skončení pracovného pomeru a zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru za obdobie po 31. júli 2006. **Náhrada mzdy je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie zamestnanca podľa § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.***

### **Situácia č. 3:**

*K skončeniu pracovného pomeru došlo 1. februára 2009. Súd rozhodol o neplatnosti skončenia pracovného pomeru, pričom rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 10. marca 2010. Zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru na základe mimosúdnej dohody so zamestnancom, a to za obdobie od 1. februára 2009 do 31. januára 2010. Pracovný pomer trvá od 1. januára 2004 doteraz.*

*V danom prípade k neplatnému skončeniu pracovného pomeru došlo po 31. júli 2006, pričom súd právoplatne rozhodol o neplatnom skončení pracovného pomeru, avšak zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru nie na základe právoplatného rozhodnutia súdu, ale na základe mimosúdnej dohody. **Náhrada mzdy je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie zamestnanca podľa § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.***

### **Situácia č. 4:**

*K skončeniu pracovného pomeru došlo 15. mája 2004. Zamestnanec a zamestnávateľ sa mimosúdne dohodli, že skončenie pracovného pomeru zo dňa 15. mája 2004 bolo neplatné a pracovný pomer trvá ďalej, t. j. o neplatnosti skončenia pracovného pomeru právoplatne nerozhodol súd. Zamestnávateľ poskytoval a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru mesačne za obdobie od 1. júna 2004 do 30. júna 2006. Pracovný pomer trvá od 1. januára 2004 doteraz.*

*V danom prípade k neplatnému skončeniu pracovného pomeru došlo pred 1. augustom 2006, súd právoplatne nerozhodol o neplatnom skončení pracovného pomeru a zamestnávateľ poskytoval a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru za obdobie pred 1. augustom 2006. **Náhrada mzdy je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie zamestnanca podľa § 138 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. júla 2006, t. j. mesačne za obdobie do 31. júla 2006.***

### **Situácia č. 5:**

*K skončeniu pracovného pomeru došlo 15. mája 2004. Zamestnanec podal na súd návrh o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru, tento návrh však neskôr vzal späť, t. j. o neplatnosti skončenia pracovného pomeru právoplatne nerozhodol súd. Zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru v mesiaci júl 2006 za mesiac jún 2006, a to jednou sumou za obdobie od 20. mája 2004 do 30. júna 2006. Pracovný pomer trvá od 1. januára 2004 doteraz.*

*V danom prípade k neplatnému skončeniu pracovného pomeru došlo pred 1. augustom 2006, súd právoplatne nerozhodol o neplatnom skončení pracovného pomeru a zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru za obdobie pred 1. augustom 2006. **Náhrada mzdy je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie zamestnanca podľa § 138 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. júla 2006, t. j. za mesiac, v ktorom došlo k jej zúčtovaniu.***

### **Situácia č. 6:**

*K skončeniu pracovného pomeru došlo 15. mája 2004. Zamestnanec a zamestnávateľ sa mimosúdne dohodli, že skončenie pracovného pomeru zo dňa 15. mája 2004 bolo neplatné*

a pracovný pomer trvá ďalej, t. j. o neplatnosti skončenia pracovného pomeru právoplatne nerozhodol súd. Zamestnávateľ poskytoval a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru mesačne za obdobie od 1. februára 2007 do 31. augusta 2008. Pracovný pomer trvá od 1. januára 2004 doteraz.

V danom prípade k neplatnému skončeniu pracovného pomeru došlo pred 1. augustom 2006, súd právoplatne nerozhodol o neplatnom skončení pracovného pomeru a zamestnávateľ poskytoval a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru za obdobie po 31. júli 2006 (najneskôr za obdobie do 31. decembra 2010). **Náhrada mzdy nie je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie zamestnanca ani podľa § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, ani podľa § 138 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010.**

#### **Situácia č. 7:**

K skončeniu pracovného pomeru došlo 15. mája 2004. Zamestnanec a zamestnávateľ sa mimosúdne dohodli, že skončenie pracovného pomeru zo dňa 15. mája 2004 bolo neplatné a pracovný pomer trvá ďalej, t. j. o neplatnosti skončenia pracovného pomeru právoplatne nerozhodol súd. Zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru jednou sumou za obdobie od 1. februára 2007 do 31. augusta 2008. Pracovný pomer trvá od 1. januára 2004 doteraz.

V danom prípade k neplatnému skončeniu pracovného pomeru došlo pred 1. augustom 2006, súd právoplatne nerozhodol o neplatnom skončení pracovného pomeru a zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru za obdobie po 31. júli 2006 (najneskôr za obdobie do 31. decembra 2010). **Náhrada mzdy nie je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie zamestnanca ani podľa § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, ani podľa § 138 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010.**

#### **Situácia č. 8:**

K skončeniu pracovného pomeru došlo 1. februára 2007. Zamestnanec a zamestnávateľ sa mimosúdne dohodli, že skončenie pracovného pomeru zo dňa 15. mája 2004 bolo neplatné a pracovný pomer trvá ďalej, t. j. o neplatnosti skončenia pracovného pomeru právoplatne nerozhodol súd. Zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru jednou sumou (alebo mesačne) za obdobie od 1. apríla 2007 do 31. augusta 2008. Pracovný pomer trvá od 1. januára 2004 doteraz.

V danom prípade k neplatnému skončeniu pracovného pomeru došlo po 31. júli 2006, súd právoplatne nerozhodol o neplatnom skončení pracovného pomeru a zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru jednou sumou alebo mesačne za obdobie po 31. júli 2006 (najneskôr za obdobie do 31. decembra 2010). **Náhrada mzdy nie je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie zamestnanca. V prípade, že zamestnávateľ zúčtoval túto náhradu mzdy ako príjem za vykonanú prácu, potom je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie zamestnanca podľa § 138 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010.**

### **Situácia č. 9:**

*K skončeniu pracovného pomeru došlo 1. februára 2010. Zamestnanec a zamestnávateľ sa mimosúdne dohodli, že skončenie pracovného pomeru zo dňa 15. mája 2004 bolo neplatné a pracovný pomer trvá ďalej, t. j. o neplatnosti skončenia pracovného pomeru právoplatne nerozhodol súd. Zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru v mesiaci júl 2011 za mesiac jún 2011 jednou sumou za obdobie od 1. januára 2011 do 30. júna 2011. Pracovný pomer trvá od 1. januára 2004 doteraz.*

*V danom prípade k neplatnému skončeniu pracovného pomeru došlo po 31. júli 2006, súd právoplatne nerozhodol o neplatnom skončení pracovného pomeru a zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru za obdobie po 31. decembri 2010. V tejto situácii je potrebné, aby zamestnávateľ posúdil, či ide o príjem zo závislej činnosti podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h), ods. 2 alebo ods. 3 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov („zákon o dani z príjmov“). V prípade, že ide o príjem zo závislej činnosti podľa zákona o dani z príjmov, tento príjem je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie zamestnanca za mesiac jún 2011 podľa § 138 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.*

### **Postup pri určení a vykazovaní vymeriavacieho základu podľa § 139a zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 1. januára 2011**

**Vymeriavací základ podľa § 139a na účely platenia poistného na sociálne poistenie určí zamestnávateľ.** To znamená, že zamestnávateľ je povinný za obdobie po 31. júli 2006 určiť sumu vymeriavacieho základu zamestnanca pripadajúcu na každý kalendárny mesiac, za ktorý zamestnancovi plyní časť príjmu z neplatne skončeného pracovného pomeru. K postupu zamestnávateľa pri poskytovaní náhrady mzdy za jednotlivé kalendárne mesiace neplatne skončeného pracovného pomeru zamestnanca Sociálna poisťovňa nie je vecne príslušná sa vyjadrovať, pretože ide o uplatnenie pracovnoprávných a mzdových predpisov.

Za obdobie od 1. augusta 2006 do 31. decembra 2008 zamestnávateľ poskytne pobočke Sociálnej poisťovne rozpis určených vymeriavacích základov podľa § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov pripadajúcich na jednotlivé kalendárne mesiace, a to za obdobie najskôr od 1. augusta 2006, ďalej rozpis jednotlivých súm poistného a sumár vymeriavacích základov. Zamestnávateľ vykáže sumár poistného za toto obdobie v jednom riadku Výkazu poistného a príspevkov – príloha; v rubrike „obdobie“ uvedie 122008. Obdobie pred 1. augustom 2006 zamestnávateľ v rozpise neuvádza.

Za obdobie od 1. januára 2009 zamestnávateľ vykazuje vymeriavací základ a poistné na sociálne poistenie z príjmu plynúceho z neplatne skončeného pracovného pomeru na tlačive Výkaz poistného a príspevkov a na tlačive Výkaz poistného a príspevkov – príloha. Údaje o vymeriavacom základe a poistnom za jednotlivý mesiac uvedie v samostatnom riadku.

Pri vymeriavacom základe určenom z príjmu plynúceho z neplatne skončeného pracovného pomeru platia nasledovné pravidlá zaokrúhľovania:

- príjem z neplatne skončeného pracovného pomeru ako vymeriavací základ za obdobie od 1. augusta 2006 do 31. decembra 2007 sa zaokrúhľuje v slovenskej mene na dve desatinné miesta matematicky,
- príjem z neplatne skončeného pracovného pomeru ako vymeriavací základ za obdobie od 1. januára 2008 do 31. decembra 2008 sa zaokrúhľuje na celé slovenské koruny nahor,
- príjem z neplatne skončeného pracovného pomeru ako vymeriavací základ za obdobie od 1. januára 2009 do 31. decembra 2010 sa zaokrúhľuje na celé eurocenty nahor,
- príjem z neplatne skončeného pracovného pomeru ako vymeriavací základ za obdobie od 1. januára 2011 sa zaokrúhľuje na najbližší eurocent nadol.

Ustanovenia o minimálnom vymeriavacom základe pre vymeriavacie základy určené z príjmu plynúceho z neplatne skončeného pracovného pomeru sa použijú iba za obdobie od 1. augusta 2006 do 31. decembra 2007 platné v priebehu tohto obdobia. Ustanovenia o maximálnom vymeriavacom základe sa použijú od 1. augusta 2006 nepretržite, a to v sumách platných pre príslušné posudzované obdobie.

Z vymeriavacích základov určených z príjmu plynúceho z neplatne skončeného pracovného pomeru sa vypočítajú jednotlivé sumy poistného na sociálne poistenie podľa sadzieb platných v obdobiach, za ktoré sa platí poistné na sociálne poistenie. Jednotlivé sumy poistného určené z vymeriavacieho základu ako z príjmu plynúceho z neplatne skončeného pracovného pomeru za obdobie do 31. decembra 2008 sa zaokrúhľujú na celé slovenské koruny nahor, za obdobie od 1. januára 2009 do 31. decembra 2010 sa zaokrúhľujú na desať eurocentov nadol, a za obdobie od 1. januára 2011 sa zaokrúhľujú na najbližší eurocent nadol.

## **Záver**

V článku sme sa pokúsili opísať základné pravidlá pre posúdenie možnosti aplikácie ustanovenia § 139a zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Uvedomujeme si, že v praxi často nastávajú komplikovanejšie situácie, kedy je potrebné analyzovať napríklad charakter právneho vzťahu alebo obdobie, za ktoré zamestnávateľ poskytol a zúčtoval náhradu mzdy. Každý prípad vyžaduje individuálne posúdenie a v článku sme sa zamerali iba na jednoduché situácie.

**Mgr. Jana Karnetová,  
odbor výberu poistného,  
Sociálna poisťovňa, ústredie**



## Uplatňovanie nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve v rámci EÚ

**V súvislosti s nárokom na peňažnú dávku v chorobe a materstve vo všeobecnosti platí, že tento nárok si oprávnené osoby uplatňujú podľa právnych predpisov toho členského štátu EÚ, v ktorom sú nemocensky poistené.**

Ak slovenský občan vykonáva zárobkovú činnosť v inom členskom štáte EÚ a v tomto členskom štáte je i nemocensky poistený, nárok na peňažnú dávku v prípade choroby a materstva si teda bude uplatňovať podľa právnych predpisov členského štátu, v ktorom je nemocensky poistený, i napriek skutočnosti, že v mnohých prípadoch je táto pracovná neschopnosť ohodnotená ošetrovujúcim lekárom v Slovenskej republike (napr. slovenský občan vykonávajúci zárobkovú činnosť v inom členskom štáte EÚ ochorie počas návštevy na Slovensku alebo i napriek výkonu zárobkovej činnosti v inom členskom štáte ošetrojúci lekár tejto osoby je na Slovensku).

Čo sa týka postupov pri nárokoch na peňažné dávky v chorobe a materstve, v týchto prípadoch sa uplatňujú koordinačné nariadenia. Článok 27 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia nariadenia (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) stanovuje, že v prípade, ak právne predpisy príslušného členského štátu vyžadujú, aby poistenec predložil potvrdenie na účely získania nároku na peňažné dávky podľa článku 21 ods. 1 základného nariadenia súvisiace s práceneschopnosťou, **poistenec požiada lekára v členskom štáte bydliska, ktorý zhodnotil jeho zdravotný stav, aby osvedčil jeho práceneschopnosť a určil pravdepodobnú dĺžku jej trvania.**

V prípade, ak ošetrojúci lekár v Slovenskej republike ohodnotí pracovnú neschopnosť osoby nemocensky poistenej podľa právnych predpisov iného členského štátu EÚ, vydá jej tlačivo na uplatnenie nároku na peňažnú dávku v chorobe alebo materstve (v Slovenskej republike ošetrojúci lekári potvrdzujú v prípade dočasnej pracovnej neschopnosti tlačivo „Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti“, v prípade materstva „Žiadosť o materské“ a v prípade ošetrovania chorej osoby „Žiadosť o ošetrovné“). Poistenec takéto potvrdenie následne sám predkladá priamo v príslušnej inštitúcii (t. j. v inštitúcii, v ktorej je nemocensky poistený). Uvedený postup platí od 1. mája 2010. V prípade, ak ošetrojúci lekári členského štátu EÚ, v ktorom bola ohodnotená pracovná neschopnosť osoby, takéto potvrdenie nevydávajú, dotknutá osoba sa obráti na inštitúciu, ktorá vykonáva nemocenské poistenie v tomto členskom štáte. Táto inštitúcia zabezpečí vystavenie relevantného potvrdenia.

Do 30. apríla 2010 si takéto osoby uplatňovali nároky na peňažné dávky v chorobe a materstve na príslušných E – formulároch, ktoré im vystavovali a potvrdzovali pobočky Sociálnej poisťovne. V praxi to znamenalo, že v prípade osôb, ktoré vykonávali zárobkovú činnosť podľa právnych predpisov iného členského štátu EÚ (boli v tomto členskom štáte i nemocensky poistené), a ktorým dočasnú pracovnú neschopnosť potvrdil ošetrojúci lekár v SR, museli sa obrátiť na pobočku Sociálnej poisťovne, ktorá im vystavila príslušné E – formuláre. Tieto boli následne predložené inštitúcii členského štátu EÚ, v ktorom bola osoba

nemocensky poistená. Od 1. mája 2010 teda platia v zmysle koordinačných nariadení zjednodušené postupy v tom zmysle, že **klienti sa už nemusia obracať na Sociálnu poisťovňu so žiadosťou o vystavenie príslušných E – formulárov, ale potvrdenie, ktoré im vystaví ošetrojúci lekár v Slovenskej republike, predkladajú na účely získania peňažnej dávky v chorobe a materstve priamo príslušnej inštitúcii členského štátu EÚ, v ktorom sú nemocensky poistené.**

V praxi sa však vyskytujú situácie, že i napriek tomu, že klient v príslušnej inštitúcii iného členského štátu EÚ predloží na uplatnenie nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve slovenské vnútroštátne tlačivo, táto inštitúcia trvá na vystavení E – formulárov. V takýchto prípadoch sa buď priamo príslušná inštitúcia obráti na pobočku Sociálnej poisťovne, ktorú požiada o vystavenie E – formulárov, resp. príslušná inštitúcia EÚ požiada klienta, aby si zabezpečil vystavenie E- formulárov. Pobočky Sociálnej poisťovne na základe takejto žiadosti vystavia formulár E 115 „Žiadosť o peňažné dávky za pracovnú neschopnosť“, formulár E 116 „Lekárska správa o pracovnej neschopnosti (choroba, materstvo, pracovný úraz, choroba z povolania)“ a formulár E 118 „Oznámenie o neuznaní alebo skončení práceneschopnosti“, ku ktorým priložia i slovenské vnútroštátne tlačivo, na základe ktorého boli E -formuláre vystavené. **Odporúčame klientom, ktorí sú nemocensky poistení podľa právnych predpisov iného členského štátu EÚ, vopred sa informovať o nárokoch a povinnostiach priamo v príslušnej inštitúcii nemocenského poistenia, pretože každý členský štát EÚ má osobitý systém sociálneho zabezpečenia a iné pravidlá.** Sociálna poisťovňa nie je vecne príslušná vyjadrovať sa k správnosti postupu pri posudzovaní nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve, o ktorom rozhoduje inštitúcia iného členského štátu EÚ.

**Čo sa týka opačnej situácie, t. j. v prípade osôb, ktoré sú nemocensky poistené podľa právnych predpisov SR, avšak ich pracovná neschopnosť je ohodnotená ošetrojúcim lekárom v inom členskom štáte EÚ, príslušná inštitúcia na rozhodovanie o nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve je Sociálna poisťovňa.** Takéto situácie evidujeme napr. vo vzťahu k osobám žijúcim v pohraničí. Majú síce bydlisko v inom členskom štáte EÚ (napr. v pohraničných oblastiach v Rakúsku, Maďarsku) a v tomto štáte majú i ošetrojúceho lekára, avšak za prácou dennodenne cestujú na územie Slovenska.

Sociálna poisťovňa od 1. mája 2010 posudzuje nároky na peňažné dávky v chorobe a materstve osôb, ktorých pracovná neschopnosť bola ohodnotená v inom členskom štáte EÚ, **na vnútroštátnych tlačivách členského štátu.** V prípade pochybností o relevantnosti takto predloženého tlačiva je inštitúcia členského štátu EÚ, v ktorom bola pracovná neschopnosť poistenca Sociálnej poisťovne ohodnotená, spravidla požiadaná o vystavenie príslušných E – formulárov.

V súvislosti s nárokom na peňažnú dávku v chorobe a materstve podľa slovenských právnych predpisov uvádzame, že **niektoré tieto nároky sú podmienené dosiahnutím určitého obdobia nemocenského poistenia** (napr. v prípade nároku na materské je tento nárok podmienený dosiahnutím 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred pôrodom). V týchto prípadoch však môže Sociálna poisťovňa okrem dôb nemocenského poistenia dosiahnutých podľa právnych predpisov SR zohľadniť i doby nemocenského

poistenia získané v inom členskom štáte EÚ. Tieto doby preukazuje poistenec pobočke Sociálnej poisťovne, ktorá posudzuje nárok na peňažnú dávku v chorobe a materstve prostredníctvom formulára E 104 „Potvrdenie o úhrne období poistenia, zamestnania alebo bydliska“. Tento formulár vystaví a potvrdí príslušná inštitúcia členského štátu EÚ, v ktorom bol poistenec nemocensky poistený. Od 1. mája 2010 je možné tieto doby potvrdiť i na inom vnútroštátnom potvrdení. Inú formu potvrdenia evidujeme napríklad vo vzťahu k Veľkej Británii, ktorá vystavuje pre poistencov tzv. „výkaz sociálneho poistenia“. Väčšina členských štátov EÚ však i po 30. apríli 2010 potvrdzuje tieto doby na formulári E 104.

**V prípade, že sa slovenský občan po ukončení zárobkovej činnosti v inom členskom štáte EÚ vracia späť na Slovensko, odporúčame mu, aby sa ešte pred jeho odchodom obrátil na príslušnú inštitúciu nemocenského poistenia so žiadosťou o potvrdenie dôb nemocenského poistenia, ktoré získal podľa právnych predpisov tohto členského štátu (tieto doby príslušná inštitúcia nemocenského poistenia potvrdzuje spravidla na formulári E 104). V prípade, že mu po návrate vznikne nemocenské poistenie na území SR, bude mu tento formulár slúžiť na účely nároku na peňažné dávky v chorobe a materstve v tých prípadoch, ktoré sú podmienené trvaním určitého obdobia nemocenského poistenia.**

**Mgr. Katarína Dokupilová,  
odborný referent nemocenského poistenia,  
Sociálna poisťovňa, ústredie**

## Postupy členských štátov EÚ v prípade peňažných dávok v chorobe a materstve (súhrn)

V prípade peňažných dávok v chorobe a materstve migrujúcich sa uplatňujú koordinačné nariadenia, konkrétne článok 27 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Tento článok sa zaoberá postupmi v prípadoch, ak pracovná neschopnosť oprávnenej osoby vznikla na území iného členského štátu EÚ, než je príslušný členský štát. **Príslušný členský štát je štát, podľa právnych predpisov ktorého je oprávnená osoba nemocensky poistená a ktorý je príslušný na posudzovanie nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve tejto osoby.**

Ak právne predpisy príslušného členského štátu vyžadujú, aby poistenec predložil potvrdenie na účely získania nároku na peňažné dávky podľa článku 21 ods. 1 základného nariadenia súvisiace s práceneschopnosťou, **poistenec požiada lekára v členskom štáte bydliska, ktorý zhodnotil jeho zdravotný stav, aby osvedčil jeho práceneschopnosť a určil pravdepodobnú dĺžku jej trvania.** Poistenec zašle potvrdenie príslušnej inštitúcii v lehote stanovenej v právnych predpisoch príslušného členského štátu. Uvedený postup platí od 1. mája 2010. Na jeho základe **Sociálna poisťovňa posudzuje nároky na peňažné dávky v chorobe a materstve na základe vnútroštátnych tlačív jednotlivých členských štátov (okrem vnútroštátnych tlačív jednotlivých členských štátov si však môžu oprávnené osoby počas prechodného obdobia, t. j. počas obdobia do zavedenia elektronickej výmeny údajov uplatniť nároky na peňažné dávky v chorobe a materstve i na príslušných E – formulároch).**

Správne uplatňovanie ustanovení si vyžaduje znalosť postupov jednotlivých členských štátov ustanovených právnymi predpismi pre danú oblasť, ako aj príslušných tlačív potvrdzujúcich práceneschopnosť poistencov, ktoré v takomto prípade vydávajú prevažne ošetrojúci lekári.

V tejto súvislosti Sociálna poisťovňa požiadala inštitúcie nemocenského poistenia jednotlivých členských štátov o informácie vo veci postupov pri aplikácii nových nariadení, ako i vo veci postupov pri vystavovaní príslušných vnútroštátnych potvrdení. Taktiež ich požiadala o zaslanie vzorov príslušných vnútroštátnych potvrdení, resp. tlačív využívaných na účely peňažných dávok v prípade choroby a materstva podľa právnych predpisov jednotlivých členských štátov EÚ. Tieto budú Sociálnej poisťovni slúžiť na zabránenie zbytočných prieskumov v konaní o nároku na peňažnú dávku v prípade choroby a materstva, ktoré môžu byť spôsobené práve z dôvodu overovania relevantnosti potvrdení jednotlivých členských štátov EÚ.

Vychádzajúc z odpovedí jednotlivých členských štátov, v nasledujúcom texte Vám uvidíme informácie o postupoch týchto štátov pri vykonávaní článku 27 vykonávacieho nariadenia, ako i postupy pri potvrdzovaní pracovnej neschopnosti.

## **Česká republika**

*Príslušná inštitúcia: Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ)*

Sociálna poisťovňa a Česká správa sociálního zabezpečení už pred 1. májom 2010 uplatňovali zjednodušené postupy zakotvené v Dohode medzi Sociálnou poisťovňou a Českou správou sociálního zabezpečení. Zjednodušené postupy spočívali napr. v uplatňovaní nároku na peňažné dávky v chorobe a materstve prostredníctvom vnútroštátnych tlačív, avšak tieto museli byť spravidla overené. Teda v prípade, ak si uplatňoval poistenec nárok na peňažnú dávku v chorobe a materstve podľa právnych predpisov Slovenskej republiky na českom vnútroštátnom tlačive, vyžadovalo sa, aby bolo toto tlačivo v určených prípadoch overené posudkovým lekárom.

Od 1. mája 2010 Sociálna poisťovňa a Česká správa sociálního zabezpečení naďalej uplatňujú predmetnú dohodu (po dobu maximálne dvoch rokov prechodného obdobia), avšak od tohto dátumu sa neaplikujú tie ustanovenia dohody, ktoré nie sú v súlade so zmyslom a účelom nových koordinačných nariadením, t. j. **od 1. mája 2010 sa nevyžaduje overovanie vnútroštátnych tlačív**. Zmena pre klienta taktiež spočíva hlavne v uplatňovaní nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve priamo v príslušnej inštitúcii, ktorá bude peňažné dávky v chorobe a materstve poskytovať, t. j. už priamo v Českej správe sociálního zabezpečení, resp. v pobočke Sociálnej poisťovne.

Keďže potvrdenia vystavené ošetrovateľom predkladá poistenec priamo príslušnej inštitúcii nemocenského poistenia, v prípade osôb, ktoré si uplatňujú nároky na peňažné dávky v chorobe a materstve podľa českých právnych predpisov (v záujme urýchlenia procesu nárokovania týchto dávok) odporúčame klientom, aby doklady na účely uplatňovania nároku na peňažné dávky v prípade choroby a materstva zasielali, resp. predkladali priamo príslušnej organizačnej zložke Českej správy sociálního zabezpečení. Aktuálne adresy a ostatné kontaktné údaje týkajúce sa príslušných okresných správ sociálního zabezpečenia v Českej republike sú k dispozícii na internetovej adrese <http://www.cssz.cz/cz/kontakty/>.

## **Poľská republika**

*Príslušná inštitúcia: Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)*

Vnútroštátne tlačivá potvrdzujúce pracovnú neschopnosť vydávajú v Poľskej republike ošetrovateľi. V prípade, ak si nárok na peňažnú dávku v chorobe a materstve bude klient uplatňovať podľa právnych predpisov SR na poľskom vnútroštátnom tlačive, relevantným potvrdením pre príslušnú pobočku Sociálnej poisťovne je prvá kópia ZUS ZLA tlačiva (zelené tlačivo) určená pre poistenca. Druhú kópiu ZUS ZLA si ponecháva ošetrovateľ lekár. Červené tlačivo je určené pre ZUS ZLA. Počas prechodného obdobia však bude ZUS taktiež vydávať príslušné E – formuláre.

V prípade uplatňovania nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve podľa právnych predpisov Poľskej republiky, ZUS akceptuje lekárske potvrdenie potvrdzujúce pracovnú neschopnosť v zahraničí za predpokladu, ak ide o potvrdenie poskytovateľa zdravotnej starostlivosti v zahraničí alebo zahraničného lekára, ktoré je vytlačené na

oficiálnom tlačive obsahujúcom názov poskytovateľa zdravotnej starostlivosti alebo meno a priezvisko zahraničného lekára, dátum vydania tohto potvrdenia, podpis a dátum začiatku a konca pracovnej neschopnosti. Ak predložené lekárske potvrdenie nebude obsahovať všetky potrebné prvky požadované podľa poľských právnych predpisov, príslušná ZUS bude kontaktovať buď dotknutú osobu, ktorá žiada o dávku so žiadosťou o predloženie vhodného lekárskeho potvrdenia obsahujúceho všetky relevantné prvky alebo inštitúciu miesta bydliska tejto osoby. Počas prechodného obdobia ZUS na uplatnenie nároku na peňažné dávky v chorobe a materstve podľa poľských právnych predpisov akceptuje vnútroštátne tlačivá SR, ktoré obsahujú požadované relevantné údaje.

### **Maďarská republika**

*Príslušná inštitúcia: Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP)*

V prípade uplatňovania nároku na peňažnú dávku podľa právnych predpisov SR, pracovnú neschopnosť v Maďarskej republike potvrdia ošetrojúci lekári na Formulári č. A3517-140/a.új.sz., ak ide o krátkodobú dočasnú pracovnú neschopnosť z dôvodu choroby alebo materstva a na Formulári č. A3517-25.r.sz., ak ide o dlhodobú chorobu (trvajúcu maximálne 12 mesiacov). V prípade, ak je poistenec hospitalizovaný, nemocnice mu vygenerujú potvrdenie o dobe hospitalizácie zo svojho IT – systému. Na potvrdenie konca dočasnej pracovnej neschopnosti nie je samostatné potvrdenie, formuláre by už mali určovať predpokladaný koniec dočasnej pracovnej neschopnosti. Príslušná maďarská inštitúcia však i naďalej vydáva na žiadosť príslušné E - formuláre.

### **Rumunská republika**

*Príslušná inštitúcia: Casa Națională de Asigurări de Sănătate (CNAS)*

Ak si klient uplatňuje nárok na peňažnú dávku v chorobe a materstve podľa právnych predpisov SR na rumunských vnútroštátnych tlačivách, tieto sa v systéme nemocenského poistenia v Rumunskej republike vyplňajú v troch farbách – bielej, ružovej a zelenej. Biela a ružová časť sa odovzdá pacientovi a zelená časť ostáva v archíve lekára, ktorý ho vystavil. Potvrdenie o práceneschopnosti sa vyplňa a vystaví v deň, kedy bolo osobe poskytnuté lekárske vyšetrenie. Ak sa fyzická osoba nemôže dostaviť k lekárovi, môže sa tejto osobe poskytnúť potvrdenie o práceneschopnosti s 24 hodinovou spätnou platnosťou. V prípade hospitalizácie vystaví ošetrojúci lekár potvrdenie len pri prepustení pacienta z nemocnice. Ošetrojúci lekár poskytuje potvrdenie o práceneschopnosti mesačne v prípade, ak hospitalizácia trvá viac ako 30 dní.

Ak si poistenci, ktorých pracovná neschopnosť vznikne v inom členskom štáte EÚ uplatnia nárok na peňažnú dávku v chorobe a materstve v príslušnej rumunskej inštitúcii, táto vyžaduje vnútroštátne potvrdenie o pracovnej neschopnosti a jej predpokladanej dĺžke od ošetrojúceho lekára toho členského štátu, ktorý zhodnotí jej zdravotný stav, resp. od inštitúcie miesta pobytu alebo bydliska. Pri aplikácii nariadenia a vykonávacieho nariadenia nebude CNAS vydávať E - formuláre.

## **Lotyšská republika**

*Príslušná inštitúcia: Valsts Sociālās Apdrošināšanas Agentūra (State Social Insurance Agency - SSIA)*

SSIA počas prechodného obdobia používa E – formuláre. Ak však oprávnená osoba má k dispozícii lotyšské vnútroštátne tlačivo, môže ho zaslať priamo príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne, bez vystavenia príslušných E – formulárov lotyšskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia. Lotyšské vnútroštátne tlačivo potvrdzujúce pracovnú neschopnosť sa skladá z dvoch častí: z časti A a B. Tlačivo práceneschopnosť A sa vystavuje počas prvých 10 dní práceneschopnosti, ktorú vypláca zamestnávateľ. Od 11. dňa práceneschopnosti sa vystaví tlačivo B, ktoré je relevantné pre uplatnenie nároku na peňažnú dávku v prípade choroby a materstva podľa právnych predpisov SR. V prípade tehotenstva a materskej dovolenky alebo keď sa osoba stará o choré dieťa do 14 rokov, sa tlačivo práceneschopnosť B vystaví oprávnenej osobe od prvého dňa práceneschopnosti.

## **Bulharská republika**

*Príslušná inštitúcia: НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРПИТЕЛЕН ИНСТИТУТ (National Social Security Institute of Bulgaria)*

V Bulharsku vydávajú ošetrojúci lekári vnútroštátne tlačivá potvrdzujúce pracovnú neschopnosť len v prípade osôb poistených v rámci bulharskej legislatívy. V prípade osôb poistených v inom členskom štáte EÚ, bulharskí ošetrojúci lekári vydávajú formulár E 116 vo všetkých prípadoch choroby a materstva.

## **Nemecká spolková republika**

*Príslušná inštitúcia: Deutsche Verbindungsstelle Krankenversicherung – Ausland (DVKA)*

Ak si klient uplatňuje nárok na peňažnú dávku v chorobe a materstve podľa právnych predpisov SR na príslušných nemeckých vnútroštátnych tlačivách, tieto mu v Nemeckej spolkovej republike vystaví zmluvný lekár. Zmluvný lekár vystavuje počiatočné potvrdenie o práceneschopnosti. Ak je poistenec stále chorý aj po dobe uvedenej na počiatočnom potvrdení o práceneschopnosti, zmluvný lekár vystaví potvrdenie o pokračovaní práceneschopnosti. Potvrdenie o práceneschopnosti sa skladá z troch častí a síce z jedného potvrdenia pre nemocenskú pokladnicu a zakaždým z jednej kópie pre zmluvného lekára a pre zamestnávateľa. Potvrdenie pre nemocenskú pokladnicu a kópia pre zmluvného lekára sú identické. Na potvrdení pre zamestnávateľa sa neuvádza diagnóza. V potvrdení o práceneschopnosti musí byť vždy úplne vyplnené pole o poistencovi. Zmluvný lekár potvrdzuje, či sa práceneschopnosť stanovuje po prvýkrát alebo či ide o potvrdenie o pokračovaní práceneschopnosti. Potvrdenie obsahuje údaj, kedy začala práceneschopnosť a to i v prípade, ak ide o pokračovanie práceneschopnosti. Ďalej zmluvný lekár v potvrdení zaznamenáva predpokladaný koniec práceneschopnosti, dátum vystavenia potvrdenia (deň lekárskeho nálezu), ako i diagnózu.

## **Španielske kráľovstvo**

*Príslušná inštitúcia: Národný inštitút sociálneho zabezpečenia*

Vyhlásenie a potvrdenie práceneschopnosti lekárom na účely peňažných dávok v súvislosti s dočasnou práceneschopnosťou má podobu príslušného lekárskeho posudku o práceneschopnosti vydaného ošetrojúcim lekárom Štátnej zdravotnej služby, ktorá zabezpečuje lekárske vyšetrenie. Lekár odovzdá poistencovi dve kópie originálu lekárskeho posudku o práceneschopnosti, v ktorom je uvedený dátum začiatku dočasnej práceneschopnosti. Jedna kópia je pre dotknutú osobu a ďalšia, v ktorej nie je uvedená diagnóza, je pre zamestnávateľa. Štátna zdravotná služba kópiu lekárskeho posudku zasiela Národnému inštitútu sociálneho zabezpečenia, Sociálnemu námornému inštitútu alebo prípadne Vzájomnej poisťovni pre pracovné úrazy a choroby z povolania.

V prípade potvrdzovania trvania pracovnej neschopnosti vydávajú španielski ošetrojúci lekári od štvrtého dňa pracovnej neschopnosti lekárske posudky o trvaní práceneschopnosti. Tieto sa vydávajú každých sedem dní, ktoré sa počítajú od vydania prvého posudku o trvaní práceneschopnosti. Na posudkoch musí figurovať dátum začiatku práceneschopnosti. Dve kópie dostane dotknutá osoba (jednu si ponecháva, druhá je určená zamestnávateľovi). Originál lekárskeho posudku o trvaní práceneschopnosti, v ktorom je uvedený dátum začiatku dočasnej práceneschopnosti, diagnóza a popis obmedzenia funkčných schopností predstavujúcich dôvod trvania dočasnej práceneschopnosti, sa zasiela Inšpekcii zdravotných služieb sociálnej poisťovne alebo ekvivalentnej inštitúcii príslušnej Štátnej zdravotnej služby.

V prípade ukončenia práceneschopnosti vystaví španielsky ošetrojúci lekár posudok o ukončení práceneschopnosti, ktorý obsahuje výsledok príslušného vyšetrenia a dôvod ukončenia práceneschopnosti. Ak práceneschopnosť klienta osvedčil ošetrojúci lekár Španielskej zdravotnej služby, nárok na peňažnú dávku podľa právnych predpisov Slovenskej republiky si môže uplatniť na takto potvrdených lekárskech posudkoch o práceneschopnosti.

## **Francúzska republika**

*Príslušná inštitúcia: Centre des Liaisons Européennes et Internationales de Sécurité Sociale - CLEISS*

Pokiaľ ide o francúzsku právnu úpravu, ošetrojúci lekár vo Francúzskej republike vystavuje Hlásenie o práceneschopnosti. Toto vnútroštátne tlačivo sa skladá z troch listov. Prvé dve časti dokladu sú určené Nemocenskej poisťovni a tretia časť zamestnávateľovi alebo referátom zamestnanosti, ak je predmetná osoba nezamestnaná. Ošetrojúci lekár uvádza na tlačive zdravotné informácie odôvodňujúce práceneschopnosť. Zdravotné informácie sa uvádzajú len v časti 1. Oprávnená osoba je povinná vyplniť doklad doručený od lekára, v ktorom uvedie informácie o sebe a popri prípade aj informácie o svojom zamestnávateľovi.

## **Slovinská republika**

*Príslušná inštitúcia: Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (Úrad zdravotného poistenia Slovinska) – ZZZS*



Ošetrojúci lekári v Slovinsku vydávajú Potvrdenie o ospravedlnenej neprítomnosti v práci. Toto potvrdenie slúži i na uplatnenie peňažných dávok v chorobe podľa právnych predpisov iného členského štátu EÚ. Za vystavenie a posúdenie pracovnej neschopnosti poistenej osoby pre chorobu, chorobu z povolania, mimopracovný úraz, pracovný úraz, je za prvých 30 dní zodpovedný osobný lekár, ktorý má zmluvu s Úradom zdravotného poistenia Slovinska. Je tiež zodpovedný za vystavenie potvrdenia o pracovnej neschopnosti poistenca pre izoláciu, sprevádzanie a ošetrovanie manžela/ky za prvých 7 pracovných dní, ako i v prípade starostlivosti o dieťa jedným z rodičov (za prvých 7 pracovných dní pri ošetrovaní dieťaťa staršieho ako 7 rokov a za prvých 15 dní za dieťa do 7 rokov ako aj staršie dieťa v prípade ťažšieho alebo ťažkého duševného a telesného postihnutia dieťaťa).

Ďalšiu neprítomnosť v práci posudzuje určený lekár, resp. lekárska posudková komisia ako odvolací orgán Úradu zdravotného poistenia Slovinska. Ak poistenec ani po 30 dňoch nie je schopný práce, resp. ak si blízky člen rodiny aj po 7 alebo 15 dňoch ešte stále vyžaduje opateru, osobný lekár musí poistenca odoslať k určenému lekárovi spolu s príslušnou dokumentáciou. Osobný lekár vydá potvrdenie aj v prípade ďalšej neprítomnosti v práci, hoci jej opodstatnenosť posudzuje určený lekár, resp. lekárska posudková komisia ZZZS. V tomto prípade vydá potvrdenie na základe rozhodnutia určeného lekára alebo lekárskej posudkovej komisie ZZZS. Osobný lekár môže vo výnimočných prípadoch vystaviť potvrdenie aj dodatočne, najviac 3 dni spätne. Neprítomnosť v práci za viac ako 3 dni dozadu môže vystaviť určený lekár alebo lekárska posudková komisia ZZZS. Potvrdenie o ospravedlnenej neprítomnosti v práci vystaví osobný lekár poistencovi o závere jeho neprítomnosti v práci, o zmene dôvodu neprítomnosti v práci, o zmene diagnózy a na konci každého kalendárneho mesiaca, pokiaľ neprítomnosť v práci naďalej trvá.

Osobný lekár vyplní potvrdenie v dvoch vyhotoveniach, pričom prvý originálny výpis, na ktorom nie je napísaná diagnóza odovzdá poistencovi, aby ho predložil zamestnávateľovi. Kópiu potvrdenia, ktorá obsahuje aj údaje o diagnóze, postúpi príslušnému regionálnemu Úradu zdravotného poistenia.

### **Litovská republika**

*Príslušná inštitúcia: Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (State social insurance fund board under the ministry of social security and labour) - SoDra*

V Litve sa od 1. júla 2010 potvrdenia preukazujúce dočasnú pracovnú neschopnosť, tehotenstvo a materskú dovolenku (potvrdenie práceneschopnosti a potvrdenie tehotnosti a materstva) vystavujú iba elektronicky, t. j. cez elektronický systém vybavovania potvrdení o práceneschopnosti a tehotenstve a materstve (EPTS). Elektronické potvrdenie je následne postúpené územnému úradu Rady fondu. EPTS môže poskytnúť osobe písomné oznámenie o vystavenom potvrdení o práceneschopnosti alebo písomné oznámenie o vystavenom potvrdení o tehotnosti a materskej dovolenke, ktoré má byť podpísané a opečiatkované príslušným lekárom alebo podpísané splnomocneným zástupcom riaditeľa príslušnej inštitúcie zdravotnej starostlivosti a opečiatkované touto inštitúciou. Toto oznámenie však obsahuje len informáciu pre zamestnávateľa o práceneschopnosti alebo tehotnosti alebo materskej dovolenke osoby, t. j. oznámenie obsahuje informácie o dobe a príčine, avšak žiadne informácie o diagnóze.

Osobám, ktoré nie sú poistené podľa právnych predpisov Litvy (napríklad tým, ktorí sú poistení v inom členskom štáte EÚ) sa v prípade dočasnej pracovnej neschopnosti neposkytuje elektronické potvrdenie. Poskytuje sa im príslušné lekárske potvrdenie alebo výpis z lekárskeho záznamu vystavený príslušným lekárom. V prípade potreby územné úrady Rady fondu (kompetentné inštitúcie v Litve) na základe výpisu lekárskeho záznamu osoby vyplnia potvrdenia podľa formulárov E 115, E 116, E 117 a postúpia ich cez úrad pre zahraničné dávky Rady fondu kompetentnej inštitúcii príslušného členského štátu. Formulár E 116 by mal byť vyplnený odborníkom územného úradu Rady fondu, ktorý má lekárske vzdelanie.

### **Dánske kráľovstvo**

*Príslušná inštitúcia: Arbejdsmarkedsstyrelsen*

Zamestnanci podľa dánskych právnych predpisov majú nárok na peňažnú dávku počas choroby od zamestnávateľa (za splnenia určitých podmienok). V prípade samostatne zárobkovo činných osôb peňažná dávka počas choroby vypláca mestský úrad. Ten má povinnosť sledovať prípady chorých osôb za účelom ich udržania na trhu práce. Najneskôr osem týždňov po tom, ako bola osoba vyhlásená za chorú a následne každých osem týždňov (najmenej každý štvrtý týždeň), musí mestský úrad posúdiť situáciu chorej osoby za účelom preskúmania potreby liečby, preškolenia, profesijnej rehabilitácie alebo iných druhov pomoci. Mestský úrad by mal kontaktovať pracovné miesto chorej osoby o možnostiach návratu do práce. Ak zamestnávateľ po dialógu so zamestnancom si nie je istý, čo je potrebné vziať do úvahy o zdravotnom stave zamestnanca, aby sa mohol vrátiť do zamestnania na plný alebo čiastočný úväzok, či už s bežnými alebo prispôbenými úlohami, použije sa v takýchto prípadoch „Mulighedserklæringen“, tzv. prehlásenie o možnosti vykonávania práce. Toto prehlásenie obsahuje napr. stručný opis zníženej funkčnosti zamestnanca, pracovné funkcie ovplyvnené zníženou funkčnosťou, návrh zamestnávateľa, aby zamestnanec prešiel na inú prácu a pod. Predmetné prehlásenie vyplňa zamestnanec spolu so zamestnávateľom. Na základe takto vyplneného prehlásenia následne lekár zhodnotí, či opísané pracovné podmienky, resp. návrhy opatrení náležite zohľadňujú zdravotný stav pacienta.

### **Cyperská republika**

*Príslušná inštitúcia: Social insurance services*

Na Cypre je dočasná práceneschopnosť kompenzovaná Fondom sociálneho poistenia. Ak jednotlivec ochorí a stane sa práceneschopným, musí vyplniť žiadosť o nemocenskú dávku a predložiť ju Službám sociálneho poistenia spolu s lekárskeým potvrdením od lekára. Lekárske potvrdenie musí obsahovať diagnózu ako aj obdobie, počas ktorého bude jednotlivec 100 % práceneschopný. Časť I žiadosti o nemocenskú dávku vyplňa zamestnanec uvedením osobných údajov. Časť II je zoznam závislých osôb zamestnanca, za ktoré poberá zvýšenie dávky. Časť III tiež vyplňa zamestnanec informáciami týkajúcimi sa jeho súčasného zamestnania. Časť IV vyplňa zamestnávateľ a časť V sa vyplňa, ak je žiadateľ SZČO.

V prípade žiadosti o materské žiadateľka musí vyplniť žiadosť o materskú dávku. V časti I žiadosti o materskú dávku uvádza žiadateľka osobné údaje a v časti II zoznam jeho závislých osôb na poberanie zvýšenej dávky. Časť III žiadosti musí vyplniť lekár uvedením dátumu očakávaného pôrodu dieťaťa. Časť IV vyplňajú žiadateľky, ktoré žiadajú o materskú

dávku za adopciu. Časť V vyplňa žiadateľka údajmi o súčasnom zamestnaní a časť VI vyplňa zamestnávateľ.

### **Grécka republika**

*Príslušná inštitúcia: IKA-ETAM*

Podľa gréckych právnych predpisov slúžia na účely potvrdzovania práceneschopnosti z dôvodu choroby a materstva dva druhy potvrdení. Na účely poskytnutia „zdravotnej dovolenky“ do 15 dní za rok slúži tzv. formulár. V prípade práceneschopnosti v trvaní viac ako 15 dní za rok poskytuje Zdravotnícka komisia Fondu Sociálneho poistenia „lekársky posudok“. Počas prechodného obdobia grécka inštitúcia taktiež vydáva formuláre E 115, E 116 a E 118.

### **Holandské kráľovstvo**

*Príslušná inštitúcia: Uitvoering Werknemersverzekeringen – UWV*

Podľa holandských právnych predpisov v prípade choroby zamestnanca pokračuje zamestnávateľ vo výplate mzdy (do dvoch rokov). Potvrdenia o pracovnej neschopnosti vydané slovenským ošetrovúcim lekárom musia oprávnené osoby zasielať priamo zamestnávateľovi. V prípade nezamestnaných osôb, resp. osôb, ktorých pracovná zmluva skončila a stále nie sú práceschopní, dostávajú takéto osoby štátnu dávku.

V prípade osôb nemocensky poistených podľa slovenských právnych predpisov, ktorých pracovná neschopnosť vznikla na území Holandska, potvrdenie na účely peňažných dávok v chorobe a materstve vystaví inštitúcia UWV. Ošetrojúci lekári v Holandsku totiž nevystavujú potvrdenia o pracovnej neschopnosti pre účely súvisiace so zamestnaním alebo poistením, ale výlučne len na účely zdravotných služieb.

### **Maltská republika**

*Príslušná inštitúcia: Sigurtà Soċjali*

Ošetrojúci lekári Malty vystavujú potvrdenie o práceneschopnosti, ktoré potvrdzuje práceneschopnosť po dobu najviac šesť dní. Ak trvá dlhšie, musí sa potvrdenie obnoviť raz do týždňa až do doby, kedy je žiadateľ znovu schopný nastúpiť do práce. Na účely nároku na peňažnú dávku slúži originálne potvrdenie, pričom kópia, ktorá neobsahuje údaje o povahe ochorenia, sa predkladá zamestnávateľovi. V prípade, ak ochorenie presahuje dobu 60 dní, pacienta vyšetruje tím posudkových lekárov, ktorých určí Ministerstvo sociálneho zabezpečenia a ktorí rozhodnú, či je potrebné pokračovať vo vyplácaní nemocenských dávok.

### **Rakúska republika**

*Príslušná inštitúcia: v Rakúsku je niekoľko nositeľov nemocenského poistenia, tzv. pokladnice*

Každý nositeľ nemocenského poistenia v Rakúsku poskytuje na účely peňažných dávok v chorobe a materstve vlastné formuláre, ktoré sa líšia, čo sa týka formy. V prípade choroby vystaví ošetrojúci lekár v Rakúsku „Hlásenie o práceneschopnosti“. Stav ochorenia podľa rakúskych právnych predpisov začína zásadne v tom dni, v ktorom ošetrojúci lekár stanoví práceneschopnosť. Preto je dôležité, aby sa návšteva lekára uskutočnila v prvom dni ochorenia (spätné uznanie o jeden pracovný deň je možné len v prípade opodstatneného dôvodu). Hlásenie o práceneschopnosti, ktoré je určené pre nositeľa nemocenského poistenia, obsahuje príčiny ako ochorenie, pracovný úraz, športový úraz, bitka atď.). Na formulári, ktorý

dostane zamestnanec a ktorý následne predkladá zamestnávateľovi, sa tieto údaje ani diagnóza neuvádzajú. Ošetrojúci lekár je v ďalšom postupe zodpovedný za „Hlásenie o zdravotnom stave“.

V prípade materstva predkladá poistenkyňa formulár s predpokladaným termínom pôrodu. Pri pobyte v nemocnici dostane poistenkyňa potvrdenie o pobyte v nemocnici, tzn. na toto obdobie nie je „Hlásenie o práceneschopnosti“ potrebné.

**Na záver opätovne odporúčame klientom, ktorí sú nemocensky poistení podľa právnych predpisov iného členského štátu EÚ, informovať sa svojich nárokoch, ako i povinnostiach v príslušnej inštitúcii členského štátu EÚ, v ktorom sú nemocensky poistení. Tým predídú zbytočným priet'ahom pri samotnom uplatňovaní jednotlivých nárokov, ako i možnému zamietnutiu nároku na dávku z dôvodu nesplnenia podmienok ustanovených legislatívou toho ktorého členského štátu. V tejto súvislosti taktiež dodávame, že každý členský štát má iný systém sociálneho zabezpečenia a nároky na peňažné dávky v chorobe a materstve v jednotlivých členských štátoch, ako i podmienky nároku na tieto dávky, nie sú totožné s nárokmi a podmienkami podľa slovenských právnych predpisov.**

**Mgr. Katarína Dokupilová**  
**odborný referent nemocenského poistenia,**  
**Sociálna poisťovňa, ústredie**

## Uplatňovanie nároku na dávku v nezamestnanosti v rámci EÚ

Vo všeobecnosti platí, že zárobkovo činné osoby podliehajú právnym predpisom toho štátu, v ktorom vykonávajú zárobkovú činnosť, preto by mali byť v tomto štáte aj poistené pre prípad nezamestnanosti. Pri strate zamestnania alebo skončení výkonu samostatne zárobkovej činnosti treba všeobecne konštatovať, že nárok na dávku v nezamestnanosti si fyzická osoba uplatňuje v štáte, v ktorom prestala vykonávať zárobkovú činnosť a kde bola poistená v nezamestnanosti, s výnimkami, ktoré budú vysvetlené ďalej.

### Podmienky nároku na dávku v nezamestnanosti

Podľa slovenských právnych predpisov je potrebné na splnenie podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti (po zaevidovaní sa na príslušnom úrade, práce, sociálnych vecí a rodiny) **dosiahnuť v posledných troch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie dobu poistenia v nezamestnanosti v rozsahu dvoch rokov, t. j. 730 dní**. Vo všeobecnosti platí, že **do tejto doby sa započítava aj doba poistenia v nezamestnanosti spadajúca do posudzovaného obdobia, ktorá bola dosiahnutá podľa právnych predpisov členského štátu Európskej únie** (na štáty Európskeho hospodárskeho priestoru a Švajčiarsku konfederáciu sa vzťahuje ešte predchádzajúca koordinačná úprava s jemnými odchýlkami).

Ak bola pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie dosiahnutá doba poistenia v nezamestnanosti podľa slovenskej právnej úpravy (zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov), zohľadní sa na účely nároku na dávku v nezamestnanosti doba poistenia v nezamestnanosti dosiahnutá v súlade s koordinačnými predpismi spadajúca do posudzovaného obdobia. Rovnako, ak si uplatňuje nárok na dávku v nezamestnanosti na Slovensku fyzická osoba so statusom **cezhraničného zamestnanca**, t. j. osoba, ktorá vykonáva prácu mimo územia Slovenskej republiky (SR), avšak spravidla denne alebo raz týždenne sa vracia na územie SR, a doba poistenia v nezamestnanosti dosiahnutá v súlade s koordinačnými predpismi je jej poslednou dobou poistenia, bude jej táto započítaná, ak bude spadať do posudzovaného obdobia. **Kategóriu cezhraničného zamestnanca v zásade spĺňajú osoby dochádzajúce za prácou do okolitých štátov.**

### Centrum záujmov

O trochu zložitejšia situácia nastáva v prípade, ak si nárok na dávku v nezamestnanosti uplatňuje fyzická osoba, ktorá nedochádzala zo štátu, kde zárobkovú činnosť vykonávala, denne alebo aspoň raz týždenne sa nevracala na územie SR, a ktorá má poslednú dobu poistenia v nezamestnanosti dosiahnutú podľa koordinačných predpisov. **Takáto fyzická osoba bude musieť pri uplatnení nároku v Slovenskej republike v dávkovom konaní v príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne preukázať, že si počas zárobkovej činnosti mimo územia SR zachovala bydlisko a centrum záujmov na území SR**. Príslušná pobočka Sociálnej poisťovne bude teda pri posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti skúmať nielen dĺžku a stabilitu pracovných aktivít na území SR a v štáte, kde poslednú zárobkovú činnosť vykonávala, ale i ostatné okolnosti skutkového stavu, ktoré môžu preukázať centrum záujmov danej osoby (početnosť návratov na Slovensko, miesto zdržiavania rodiny, miesto výkonu mimopracovných aktivít, trávenie dovolenky, bytová situácia, atď.). Ak tieto

okolnosti nie sú jednoznačné, prihliada sa aj na úmysel osoby. **V prípade nezachovania bydliska na Slovensku je príslušný štát na uplatnenie nároku na dávku v nezamestnanosti vylučne štát posledného zamestnania.**

### **Formuláre**

Na to, aby mohli byť dosiahnuté doby poistenia v nezamestnanosti zohľadnené za dodržania vyššie uvedených zásad, je potrebné, aby boli **potvrdené na formulároch vystavených príslušnými inštitúciami štátu, kde bola zárobková činnosť vykonávaná.**

V súčasnosti prebieha takzvané prechodné obdobie, počas ktorého je možné v praxi použiť aj formuláre série **E 300**, ktoré sú pozostatkom predchádzajúcej koordinačnej úpravy /formulár E 301 - Potvrdenie týkajúce sa obdobia, ktoré sa majú zohľadniť pre priznanie dávok v nezamestnanosti, s odvolávkou na príslušné články novej koordinačnej úpravy/. V súčasnosti platné koordinačné predpisy zaviedli aplikáciu **prenosných dokumentov PD** /prenosný dokument PD U1 - Obdobia, ktoré majú byť zohľadnené na priznanie dávok v nezamestnanosti/ a **papierových verzií formulárov SED** (štruktúrovaný elektronický dokument) /papierový SED U002 – Záznam o poistení/. **Časovo menej náročné je, keď si tieto formuláre už prinesie so sebou žiadateľ o dávku v nezamestnanosti a predloží ho spolu so žiadosťou o dávku v nezamestnanosti, ktorou je rozhodnutie o zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie.** V opačnom prípade si ho bude musieť vyžiadať do príslušnej zahraničnej situácie pobočka Sociálnej poisťovne, čo je však mnohokrát späté s časovými prieťahmi a môže viesť k dlhšiemu posudzovaniu nároku na dávku v nezamestnanosti, príp. nutnosti predĺžiť lehotu na vydanie rozhodnutia alebo aplikovať inštitút prerušenia dávkového konania až do doručenia potrebného formulára.

### **Započítanie doby poistenia, zamestnania a samostatnej zárobkovej činnosti**

Pred odchodom za prácou do niektorého z členských štátov Európskej únie je potrebné mať na pamäti, že v podstate všetky členské štáty EÚ majú ako jeden z atribútov nároku na dávku v nezamestnanosti zakotvené získanie doby poistenia v nezamestnanosti v časovo ohraničenom období pred zaradením na príslušnom na úrade práce ako osoba hľadajúca zamestnanie. Na túto zásadnú podmienku pamätali aj koordinačné predpisy, ktoré zakotvujú zásadu vzájomného započítavania dôb poistenia, zamestnania a samostatnej zárobkovej činnosti. V praxi to znamená, že takto dosiahnuté doby na území iného členského štátu EÚ, t. j. aj podľa slovenských právnych predpisov, sa posudzujú ako doby dosiahnuté podľa príslušných právnych predpisov toho štátu, v ktorom bol uplatnený nárok na dávku v nezamestnanosti. **Preto je vhodné, aby si fyzická osoba odchádzajúca do iného členského štátu Európskej únie, vyžiadala formulár preukazujúci jej dobu poistenia v nezamestnanosti od pobočky Sociálnej poisťovne, v ktorej bola naposledy evidovaná ako osoba poistená v nezamestnanosti.** Takto vystavený formulár je odovzdaný priamo žiadateľovi. Ak o tento formulár žiada príslušná zahraničná inštitúcia, je zaslaný tejto inštitúcii.

**Príslušná zahraničná inštitúcia následne posúdi nárok na dávku v nezamestnanosti podľa svojej vnútroštátnej úpravy.** Samotné koordinačné nariadenia totiž neprinášajú novú úpravu podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti, ktorá by bola

spoločná pre všetky európske štáty, ale iba výlučne koordinujú stret národnej právnej úpravy s európskym prvkom.

### **Export vyplácania dávky v nezamestnanosti**

V prípade, ak je priznaná a vyplácaná dávka v nezamestnanosti klientovi zahraničnou inštitúciou, môže si tento nárok za dodržania istých podmienok nechať exportovať na Slovensko. Inštitúcia, ktorá nárok na dávku v nezamestnanosti priznala a povolí nezamestnanej osobe priznaný nárok na dávku v nezamestnanosti so sebou exportovať, bude túto dávku sama aj vyplácať formou priamych platieb nezamestnanej osobe. **Na splnenie podmienok exportu dávky v nezamestnanosti je potrebné, aby úplne nezamestnaná osoba požiadala o tento export, bola k dispozícii úradu práce v štáte, kde sa jej dávka v nezamestnanosti priznala, minimálne štyri týždne, následne sa v určenej lehote zaevidovala na úrade práce v členskom štáte EÚ, do ktorého odišla, a spĺňala tamojšie podmienky pri hľadaní zamestnania.** Pred odchodom vystaví príslušná inštitúcia nezamestnanej osobe dokument preukazujúci nárok na exportovanú dávku v nezamestnanosti.

V zásade sa dávka v nezamestnanosti exportuje po dobu troch mesiacov, avšak toto obdobie možno predĺžiť až na dobu šiestich mesiacov, prípadne ho možno skrátiť, a to v situácii, keď celkový exportovaný nárok na dávku v nezamestnanosti nedosahuje dĺžku troch mesiacov. **V každom prípade celková doba exportu nemôže byť dlhšia ako je celková doba nároku na dávku v nezamestnanosti podľa legislatívy členského štátu Európskej únie, z ktorého sa dávka v nezamestnanosti exportuje.**

**JUDr. Zuzana Kamenistá,  
oddelenie opravných prostriedkov poistenia v nezamestnanosti a garančného poistenia,  
Sociálna poisťovňa, ústredie**

## Postupy pri uplatnení nároku na dávku v nezamestnanosti vo Veľkej Británii a Dánsku

Pri skončení výkonu zárobkovej činnosti sa vo všeobecnosti nárok na dávku v nezamestnanosti uplatňuje v štáte, v ktorom bola nezamestnaná osoba poistená v nezamestnanosti. Zárobkovo činná osoba v zásade podlieha právnym predpisom toho štátu, v ktorom vykonáva zárobkovú činnosť. Daný štát, v ktorom bol nárok na dávku v nezamestnanosti uplatnený, posúdi nárok na dávku v nezamestnanosti podľa svojich vnútroštátnych predpisov. V ďalšej časti textu si priblížime národné legislatívy upravujúce oblasť dávky v nezamestnanosti štátov Veľkej Británie a Dánska. Tieto dva štáty sme vybrali z hľadiska odlišnosti právnej úpravy poistenia v nezamestnanosti. Zatiaľ čo v Dánskom kráľovstve je výlučne dobrovoľný poistný systém, vo Veľkej Británii je naopak výlučne povinný poistný systém poistenia v nezamestnanosti. Okrem toho je Veľká Británia zaujímavá aj tým, že je to krajina, z ktorej si slovenskí občania najčastejšie prinášajú pri návrate na Slovensko potvrdenia o britskej dobe poistenia v nezamestnanosti.

### Veľká Británia

*Príslušnou inštitúciou zastrešujúcou územie Veľkej Británie je Her Majesty's Revenue & Customs, National Insurance Contributions & Employers Office, International Ceworker, Room BP1301, Benton Park View, Newcastle-upon-Tyne, NE98 1ZZ, United Kingdom, s výnimkou oblasti Severného Írska, kde je príslušnou inštitúciou Department for Social Development Overseas Benefits, Unit Block 2, Castle Buildings, Belfast BT4 3SP, Northern Ireland, a oblasti Gibraltáru, kde je príslušnou inštitúciou Department of Social Security, Unemployment Benefit, Unit 14, Governor's Parade, Gibraltar.*

V prípade uplatnenia nároku na dávku v nezamestnanosti vo Veľkej Británii bude príslušná britská inštitúcia postupovať pri posúdení splnení podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti podľa britských právnych predpisov a tak rozhodne nároku na dávku v nezamestnanosti. **Fyzická osoba sa zaeviduje na príslušnom Job Centre (stredisko práce), a to telefonicky alebo osobne.** Následne jej je pridelený konkrétny poradca, ktorý jej bude pomáhať nájsť si zamestnanie počas vedenia v evidencii. Počas vedenia v evidencii sa vyžaduje aktívne hľadanie práce a preukazovanie sa v dvojtyždňových intervaloch, k čomu sa fyzická osoba zaväzuje podpísaním zmluvy s daným jobcentrom.

**Nárok na dávku v nezamestnanosti závisí v zásade od výšky dosahovaného príjmu a príspevkov z neho odvádzaných** /táto dávka v nezamestnanosti podlieha koordinačným predpisom/. Ak tento nie je preukázateľný, možno poskytnúť dávku v nezamestnanosti v závislosti od sociálnych potrieb žiadateľa /táto dávka v nezamestnanosti je vyňatá z vecného rozsahu koordinačných predpisov a vypláca sa výlučne vo Veľkej Británii/. **Nárok na poberanie dávky v nezamestnanosti je limitovaný dosiahnutím 60. roku veku u žien a 65. roku veku u mužov.**

Pri ukončení zárobkovej činnosti a odchode z Veľkej Británie je vhodné požiadať o vystavenie **formulára preukazujúceho dosiahnutú dobu poistenia v nezamestnanosti** s tým, že k tejto žiadosti je potrebné doložiť niektoré s pracovných dokumentov, ktoré fyzická osoba obdrží pri skončení pracovného pomeru od svojho zamestnávateľa (tlačivá P45, P60, výplatné pásky) a preukázať sa svojim národným číslom poistenia, ktorý je pridelený každej



osobe podliehajúcej poisteniu. Taktiež je potrebné v žiadosti indikovať, akým spôsobom bol ukončený britský pracovný pomer.

V prípade, ak fyzická osoba takýto formulár nepredloží, avšak tvrdí, že poistená podľa britských právnych predpisov bola, vyžiada si ho na základe predložených pracovných dokladov pobočka Sociálnej poisťovne. **Na účely nároku na dávku v nezamestnanosti však môže byť zohľadnený až vystavený formulár príslušnou britskou inštitúciou, tzn. že pobočka Sociálnej poisťovne nebude ako doby poistenia v nezamestnanosti akceptovať pracovné doklady preukazujúce výkon zárobkovej činnosti.**

### **Dánske kráľovstvo**

*Príslušnou dánskou inštitúciou je Arbejdsdirektoratet /Národný direktoriát práce/, so Stormgade 10, P.O. Box 1103, DK-1009 Copenhagen K, Dánsko.*

Pri ukončení zárobkovej činnosti v Dánsku a v prípade záujmu si hľadania uplatnenia na trhu prácu v tejto krajine je potrebné kontaktovať príslušný úrad práce. Podľa údajov zverejnených na [www.workindenmark.dk](http://www.workindenmark.dk) je **potrebné registrovať sa v prvý deň nezamestnanosti ako osoba hľadajúca zamestnanie na miestne príslušnom úrade práce.** Po vyplnení formuláru, na ktorom sa ohlasuje nezamestnanosť, sa tento predloží v príslušnom **fonde nezamestnanosti**, v ktorom bola fyzická osoba poistená. Počas vedenia na úrade práce ako nezamestnaná osoba **je potrebné aktívne si hľadať zamestnanie.**

Na splnenie podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti je potrebné dosiahnuť **v posledných troch rokoch najmenej 52 týždňov zamestnania a byť členom jedného z fondov nezamestnanosti aspoň jeden rok.** Ako doba poistenia v nezamestnanosti je zohľadnená aj doba poistenia v nezamestnanosti potvrdená na príslušnom formulári podľa koordinačných nariadení. Dávka v nezamestnanosti sa poskytuje podľa dánskych predpisov **za päť dní v týždni, pričom suma dávky v nezamestnanosti je obmedzená do 90 % výšky dosahovaného príjmu, nie je však vyššia ako 3760 DKK, čo je približne 495 EUR týždenne. Dávky sa vyplácajú v dvojtyždňových intervaloch alebo mesačne. Nárok na poberanie dávky v nezamestnanosti zaniká dosiahnutím 65. roku veku.**

Je potrebné konštatovať, že na rozdiel od väčšiny európskych sociálnych systémov, kde je inštitút poistenia v nezamestnanosti postavený na povinnom princípe, príp. kombinácii povinného a dobrovoľného princípu, je **dánsky systém poistenia v nezamestnanosti založený na báze dobrovoľnosti.** Z toho je zrejmé, že napriek tomu, že fyzická osoba začne vykonávať zárobkovú činnosť podľa dánskej legislatívy a súčasne sa jej z jej hrubého príjmu začnú odvádzať príspevky do sociálneho systému, toto samé nevedie k vzniku poistenia v nezamestnanosti. Krytie poistením v nezamestnanosti si vyberá každá fyzická osoba jednotlivo a to tým, že vstúpi do niektorého z poisťovacích fondov v nezamestnanosti. Vstup do fondu je umožnený fyzickým osobám v rozpätí rokov veku od 18 do 63 a s bydliskom na území Dánska alebo iného členského štátu Európskej únie a Európskeho hospodárskeho priestoru a je podmienený statusom zamestnanca, samostatne zárobkovo činnnej osoby alebo spolupracujúcej osoby. Taktiež sa vyžaduje ukončenie študijnej prípravy.

Pri ukončení zárobkovej činnosti v Dánsku a odchode z Dánska za účelom uplatnenia nároku na dávku v nezamestnanosti na území Slovenskej republiky je vhodné **požiadať o vystavenie formulára preukazujúceho dosiahnutú dobu poistenia v nezamestnanosti**

**príslušný fond nezamestnanosti**, v ktorom sa fyzická osoba prihlásila k poisteniu. O formulár môže požiadať aj príslušná pobočka Sociálnej poisťovne po tom, ak si fyzická osoba požiada o dávku v nezamestnanosti a uvedenie, že pracovala a bola poistená v Dánsku, avšak tento proces môže byť časovo zdĺhavejší.

Príslušná pobočka Sociálnej poisťovne bude dobu výkonu zárobkovej činnosti v Dánsku hodnotiť ako dobu poistenia v nezamestnanosti, ak príslušná dánska inštitúcia potvrdí túto dobu ako dobu poistenia. Ak si fyzická osoba túto možnosť nevybrala a do poistného systému v nezamestnanosti nevstúpila, príslušná dánska inštitúcia nepotvrdí dobu poistenia v nezamestnanosti s tým, že daná osoba nebola krytá poistením v nezamestnanosti. **Výkon zárobkovej činnosti v Dánsku sa tak na účely nároku na dávku v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy nezohľadní.**

**JUDr. Zuzana Kamenistá,**  
**oddelenie opravných prostriedkov poistenia v nezamestnanosti a garančného poistenia,**  
**Sociálna poisťovňa, ústredie**

## **Dohoda o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia**

Medzi dávky, ktoré poskytuje Sociálna poisťovňa z úrazového poistenia a ktoré sú po úrazovom príplatku najčastejšie vyplácanými úrazovými dávkami poskytovanými na základe pracovného úrazu a choroby z povolania, patrí náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia. Tieto úrazové dávky sú v zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“), upravené v § 99, podľa ktorého poškodený má nárok na náhradu za bolesť a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa osobitného predpisu. Týmto osobitným predpisom bola do 31. júla 2004 vyhláška ministerstiev zdravotníctva a spravodlivosti, Štátneho úradu sociálneho zabezpečenia a Ústrednej rady odborov č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov. Od 1. augusta 2004 je to zákon č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady SR č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“). Nároky na tieto dávky majú povahu satisfakčnú. V príspevku sa zameriame len na jednu z týchto dávok, a to náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia..

Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia sa poskytuje poškodenému **jednorazovo**. Jej účelom je kompenzácia zníženia možnosti spoločenského uplatnenia sa poškodeného, ako ujmy spôsobenej stavom súvisiacim s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, predovšetkým na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh. Zákon č. 437/2004 Z. z. okrem základného nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorý sa poskytuje na základe lekárskeho posudku o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia, upravuje aj možnosť zvýšenia tejto náhrady, a to na základe **dohody o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia** (ďalej len „dohoda o vyrovnaní“). Možnosti zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia na základe dohody o vyrovnaní vyplývajú z § 6 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. poskytovateľ náhrady, ktorým je Sociálna poisťovňa a poškodený môžu uzatvoriť dohodu o vyrovnaní, a to aj nad výšku náhrady ustanovenú zákonom. Náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia však

možno zvýšiť najviac o 50% základnej náhrady. Ak napríklad základná náhrada bola 500 EUR, na základe uzatvorenej dohody o vyrovnaní možno túto zvýšiť o ďalších najviac 250 EUR. Návrh na uzatvorenie dohody môže predložiť každý poškodený, ktorému bol rozhodnutím Sociálnej poisťovne priznaný základný nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ale to či bude na základe návrhu uzatvorená aj dohoda, závisí od konkrétnych podmienok.

Podmienky uzatvorenia dohody o vyrovnaní, ako aj obsah tejto dohody posudzuje v Sociálnej poisťovni osobitná komisia (ďalej len „komisia“). Komisia posudzuje podmienky na základe jednotlivých kritérií stanovených vnútorným predpisom Sociálnej poisťovne.

Návrh na uzatvorenie dohody o vyrovnaní podľa § 6 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. musí mať písomnú formu. Návrh sa podáva na pobočke Sociálnej poisťovne (ďalej len „pobočka“), ktorá z titulu svojej miestnej príslušnosti rozhodovala na základe lekárskeho posudku o základnom nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia. Pobočka návrh dohody o vyrovnaní po jeho zdokumentovaní a vypracovaní príslušného stanoviska odstúpi komisii Sociálnej poisťovne, ústredie. Pri spracovaní stanoviska pobočka individuálne posúdi konkrétny prípad uplatňovaného nároku poškodeného na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia a v súlade s vnútorným predpisom Sociálnej poisťovne, a to najmä z hľadiska oprávnenosti nárokov poškodeného vzhľadom na posúdenie závažnosti následkov poškodenia na zdraví a predpokladaný vývoj následkov na životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb a na plnenie jeho spoločenských úloh s prihliadnutím na vek a tiež na jeho postoj, ktorý zaujal k zákrokom, ktorými mu na základe odporúčaní lekárov mohli byť zmiernené alebo napravené následky poškodenia na zdraví. V stanovisku pobočka vyjadrí a zdôvodní svoj názor v nasledovných otázkach:

- či odporúča, aby Sociálna poisťovňa uzatvorila s poškodeným dohodu o vyrovnaní alebo nepokladá za vhodné v konkrétnom prípade túto možnosť využiť, pričom svoj názor riadne odôvodní,
- či odporúča pristúpiť k dohode o vyrovnaní s poškodeným, avšak za predpokladu dohody o nižšom percente zvýšenia a tým aj nižšej sumy, než akú poškodený uplatňuje v návrhu na uzatvorenie dohody, a uvedie sumu alebo výšku v %, ktorú považuje pobočka za oprávnenú a primeranú sťaženiu spoločenského uplatnenia poškodeného v konkrétnom prípade.

Okrem stanoviska pobočky je nevyhnutné k návrhu dohody o vyrovnaní zdokumentovať napríklad:

- vek a rodinný stav poškodeného
- počet a vek nezaopatrených detí, s ktorými žije poškodený v spoločnej domácnosti, prípadne počet nezaopatrených detí, voči ktorým má vyživovaciu povinnosť,

- zamestnanie a funkčné postavenie poškodeného pred vznikom poškodenia na zdraví,
- podklady týkajúce sa zdravotného stavu poškodeného, ktoré sa nachádzajú u posudkového lekára pobočky ,
- lekársky posudok o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia vydaný
- písomné zdôvodnenie podaného návrhu na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia.

Komisia pri posudzovaní návrhu dohody o vyrovnaní prihliada na:

- rozsah a závažnosť nepriaznivých dôsledkov na základné životné úkony poškodeného (imobilita, odkázanosť na pomoc inej osoby, spôsobilosť vykonávať základné úkony potrebné na zachovanie života, sebestačnosť, odkázanosť na lieky utišujúce bolesť, a pod.),
- uspokojovanie jeho životných potrieb v súvislosti so zníženou možnosťou nájsť si životného partnera, žiť plnohodnotným rodinným životom, vykonávať športové alebo iné relaxačné aktivity, ktoré boli náplňou jeho života do vzniku poškodenia na zdraví,
- uspokojovanie jeho spoločenských potrieb v súvislosti s možnosťou uplatniť sa v profesii či zamestnaní, na ktoré sa do vzniku poškodenia na zdraví pripravoval štúdiom alebo zvyšovaním si kvalifikácie, a to s prihliadnutím na vek poškodeného,
- uplatnenie sa v spoločnosti z hľadiska ambícií, ktoré poškodený vzhľadom k svojej angažovanosti, schopnostiam a veku na spoločenskom poli mal aj vzhľadom na jeho spoločenské postavenie, ktoré zastával pred poškodením na zdraví (politicky a spoločensky angažovaná osoba, športovec, mediálne známa osobnosť a pod.), v akom rozsahu bol vyradený z akéhokoľvek uplatnenia sa v spoločnosti na celý zvyšok života,
- možnosť zmierniť následky poškodenia na zdraví v súvislosti so životnými úkonmi poškodeného, na uspokojovanie životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie spoločenských úloh poškodeného, napr. obstaraním si motorového vozidla, bezbariérového bývania alebo iným spôsobom vyžadujúcim si materiálne zabezpečenie na úrovni vyššej, ako umožňuje pri konkrétnom finančnom zabezpečení poškodeného suma náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorá mu bola priznaná podľa § 5 zákona (tieto skutočnosti preukazuje poškodený právoplatným rozhodnutím príslušného štátneho orgánu sociálnej pomoci podľa zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov).

Na základe záverov a následných odporúčení komisie uzatvorí Sociálna poisťovňa s poškodeným dohodu o vyrovnaní. Komisia však môže po posúdení všetkých skutočností a predložených dokladov predložiť poškodenému protinávrh dohody o zvýšení sťaženia

spoločenského uplatnenia s percentom nižším ako navrhoval poškodený, a vtedy dôjde k uzatvoreniu dohody len za predpokladu, že poškodený tento protinávrh akceptuje.

Dohoda o vyrovnaní uzatvorená medzi Sociálnou poisťovňou a poškodeným je záväzným podkladom na vyplatenie zvýšenej náhrady poškodenému tou istou pobočkou, ktorá vyplatila aj základnú náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia.

Ak komisia neodporučí uzatvorenie dohody o vyrovnaní, Sociálna poisťovňa, ústredie, oznámi poškodenému neprijatie jeho návrhu na uzatvorenie dohody. V takomto prípade si môže poškodený uplatniť nárok na zvýšenie náhrady na príslušnom súde.

Ako už bolo uvedené, predpokladom uzavretia dohody o vyrovnaní, podľa § 6 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z., **je existencia právoplatného rozhodnutia** Sociálnej poisťovne o priznaní základného nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia. Poškodení však opakovane doručujú príslušnej pobočke návrh na dohodu o vyrovnaní ešte pred priznaním základného nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia. V prípade doručenia takéhoto návrhu pred právoplatným rozhodnutím pobočky o základnom nároku návrh poškodeného nemôže byť predložený komisii, a tým ani uzatvorená dohoda o vyrovnaní. Takéto postupy poškodených sú preto predčasné.

**Eudmila Denkociová,**  
**oddelenie metodiky úrazového poistenia**  
**Sociálna poisťovňa, ústredie**